

Türkiye ve Almanya'da Gönüllülük, Gönüllü Çalışma ve Yaygın Eğitim

Expertise

ijAB

İçindekiler

Önsöz	3
Bölüm 1: Almanya ve Türkiye'deki siyasi hedefler, yapılar ve formatlar	6
Sivil toplum aktörleri ile yakın işbirliği içindeyiz	7
Gençlik ve Spor Bakanlığı Eğitim, Araştırma ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü'nden	10
Bölüm 2: Temel bilgiler ve Yapılar	12
Almanya'da gençlerin gönüllülük çalışmalarına katılımı:	
Tarihsel gelişim, formatlar ve toplum içindeki algı	13
Türkiye'de gönüllülüğün kısa tarihçesi	15
Türkiye'de gönüllülük kavramı ve gönüllülüğün gelişmesi	16
Bölüm 3: Eğitim ve sertifikalandırma	18
Almanya	19
Türkiye	22
Bölüm 4: Motivasyon	24
Almanya'daki gençlerin gönüllük motivasyonları	25
Türkiye'deki gençlerin gönüllü olma motivasyonları	26
İnsanlar neden gönüllü olur	30
"İnsanların yanında olmak güzel"	32
"Ciddiye alınmak herkes için önemli bir deneyimdi"	34
"Gönüllü olarak Suriyeli çocuklara bir gelecek oluşturabilmek beni mutlu ediyor"	38
"Birbirimizden o kadar da farklı değiliz"	39
Sözlük	43
Künye	45

Önsöz

Christiane Reinholz-Asolli, IJAB

Gençlerin gönüllü olması ve gönüllü çalışma yapmaları hem Türkiye'de hem de Almanya'da gençlik politikaları açısından büyük önem taşımaktadır. Gençlik çalışmalarıyla ilgili Türkiye ve Almanya arasında yapılan iş birliği kapsamında gönüllülük konusunu da ele alma düşüncesi 2019 yılında oluştu. O sıralar Türkiye Gönüllülük Yılı ile ilgili gerekli hazırlıkları tamamlıyordu ve çeşitli ve uzun vadeli proje gerçekleştirilmişti. Almanya'da da gönüllülüğün teşviki ve geliştirilmesi önemli bir konu olduğu için Türk-Alman Karma Uzmanlar Komisyonu tarafından "Gençlerde gönüllülük, gönüllü çalışma ve yaygın eğitim" başlıklı bir uzman günü yapılmasına karar verildi.

Pandemi nedeniyle önce bir, sonra iki yıl ertelendikten sonra planlanan sempozyum nihayet Ekim/Kasım 2021 aylarında çevrimiçi bir etkinlik dizisi şeklinde gerçekleşti. Üç modülün her birinde katılımcılar, Türk-Alman hazırlık grubu tarafından belirlenen ve toplantının odak noktasını oluşturan konuya yoğunlaştı:

- » Modül I
Gençlerde gönüllülük ve gönüllü çalışma ve yaygın eğitim: siyasi strateji, tarihsel arka plan, mevcut hedefler, şekil ve formatlar
- » Modül II
Eğitim, takdir, sertifikalandırma
- » Modül III
Gelecekte gönüllülük: Katılım, kapsayıcılık, yeni hedef grupları, dijitalleşme

Kimler katıldı?

Uzman günü başlangıçta gençlik politikası konusundaki ikili diyalogu derinleştirmek üzere planlandı. Öncelikle Türk-Alman Karma Uzman Komisyonu üyeleri olmak üzere her iki ülkeden uzmanlar ve uygulayıcılar katıldı. Toplantının çevrimiçi yapılması katılımcı sayısının daha da genişletmeyi mümkün kıldı. Etkinliklere Türkiye ve Almanya'dan çeşitli meslek örgütleri ve araştırmacıların yanı sıra gençlik birlikleri, gençlik merkezleri, bakanlıklar ve çok çeşitli kurum ve kuruluştan gönüllüler yer aldı.

Toplantıların konusu neydi?

Türkiye ile Almanya'daki gönüllülük ve gönüllü çalışmada, özellikleri ve yapıları açısından elbette farklılıklar bulunmaktadır. İlk bakışta, Almanya'da gönüllülüğün sanki daha yaygın veya en azından toplumda daha çok bilinip takdir edildiği düşünülmektedir. Ancak Türk-Alman uzman değişimi kapsamında düzenli olarak Türkiye'yi de ziyaret eden Alman uzmanlar oradaki gönüllülüğü ve gönüllü çalışmayı yakından görme fırsatı bulup takdir etmiştir. Etkinlik serisini planlarken, gönüllülük

ve gönüllü çalışma konusunun Türk-Alman uzman değişimi için ilginç bir öğrenme alanı olacağı ve her iki tarafın da bu değişimden yararlanacağı düşünülmüştü. Yapılan çalışmaların sonunda ise bu varsayımın doğru olduğu ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte, Almanya ve Türkiye arasında hem terminoloji açısından hem de temel gönüllülük ve gönüllü çalışma anlayışında önemli farklar olduğu da ortaya çıktı.

Etkinlik boyunca katılımcılar için gönüllülüğün anahtar kelimeleri iki ülkenin farklı yaklaşımının sembolü haline geldi: "Ehrenamt" ve "gönüllülük". Bu iki terimi detaylı incelemenin sebebi ise hem terminoloji ve kavramların hem de diğer ülkedeki gönüllü çalışma uygulamasını anlayabilmek için bu farkı görmenin önemli olduğu düşüncesi yatmaktadır. İlk başta belki farklı gelen diğer ülkenin terimleri, sistemler ve aktörler derinlemesine incelendikten sonra, aslında her iki sistemde benzer bir motivasyon olduğunu, benzer aktiviteler yapıldığını ve kendini adanmış insanların olduğu ortaya çıkmıştır.

Yayın hakkında

Bu yayına temel oluşturan üç etkinlik boyunca, gönüllülük ve gönüllü çalışma konusu farklı açılardan ele alındı. Etkinliğin ilk toplantısında tarihsel gelişmeler, terim ve formatların tanımı ve mevcut gençlik politikalarının öncelikleri incelenip tartışıldı. İkinci toplantıda ise farklı kurumların somut örnekleri üzerine duruldu. Üçüncü toplantıda da motivasyon konusu ve yeni hedef gruplara ulaşmanın yolları ele alındı. Toplantı konsepti gereği her konu iki ülkenin bakış açısından incelendi. Katılımcılar arasında bilim ve araştırma dünyası temsilcilerinin yanı sıra siyaset ve yönetim, meslek birlikleri ve gençlik örgütleri de katıldı ve yöneticiler kadar genç gönüllüler de söz alıp sunumlarıyla katkıda bulundu. Katkıların çeşitliliğini ve farklı bakış açılarını görmek ve ancak toplantıyı yapay bir sistematığe sıkıştırmamak için, bu yayında aynı konu üzerine hazırlanan bir Almanca ve bir Türkçe yazı sunmak yerine katkıların birbirine kenetlenmiş bir mozaik şeklinde sunulması tercih edildi. Dolayısıyla klasik anlamda bir toplantı dokümantasyonu değildir.

Benzerlikler ve farklılıklar

Her iki ülkenin de ortak noktası, gönüllülüğün uzun yüzyıllardır süregelen bir olgu olduğu ve aynı zamanda hem Almanya hem de Türkiye'deki siyasi yönetimin ve de toplumun gençlerin gönüllü olmasına büyük önem verdiğidir.

Türkiye'de ilk kurumsallaşmış gönüllü faaliyetler dini vakıfların çalışmaları kapsamında ortaya çıkmıştır. Osmanlı'da vakıf sistemi yaygın ve çok gelişmişti. Bu vakıflar kendilerini öncelikle hayır ve eğitim amaçlarına adanmıştı. Bugüne kadar Türkiye'de eğitim ve sosyal hizmet alanındaki vakıflar önemli bir rol oynamaktadır. Türkiye'de gönüllülük algısı hâlâ yardım etme güdüsünden etkilenmektedir. Halen de yapılan yardım, hayır işleri ve gönüllü çalışma pek etrafa duyurulmaz. "Sağ elin ne yaptığını sol elin bile bilmemesi gerektiğini" söyler bir Türk atasözü.

Almanya'da gönüllülüğün tarihsel olarak ortaya çıkışı, burjuvazinin artan önemiyle bağlantılıdır. Hayır işi yapmak yine burada da temel sebeplerden biri olsa da bu olgu gelişmekte olan burjuva sınıfının örgütlendiği toplumsal bağlamda görülmesi gerekmektedir. Katılım ve toplumu birlikte şekillendirme düşüncesi en başından beri önemli bir rol oynamıştır. 1990'lardan itibaren ise organize şekilde yürütülen gönüllü hizmetlerinin ortaya çıkmasıyla, gönüllülük konusundaki eğitim, takdir, tanıma ve sertifika soruları da Almanya'da tartışılmaya başlanmıştır.

Her iki ülkede de gönüllülük ve gönüllü çalışmadaki farklılıkların siyasi ve sosyal yapılar arasındaki büyük farklılıklardan kaynaklandığı söylenebilir. Türkiye'deki merkezi ve Almanya'daki federal yönetim sistemi buna örnek gösterilebilir. Almanya'da gençlik çalışmalarının sahadaki uygulaması öncelikle yerel dernek ve birlikler tarafından yürütülürken, Türkiye'de devlet merkezi bir aktör rolünü üstlenmiştir. Dolayısıyla gönüllü çalışma yapılan yerler her iki ülkede de farklıdır: Almanya'da, gönüllü çalışma sivil toplumda ve genelde bir dernek veya birlik dahilinde gerçekleşirken Türkiye'de insanlar daha çok devlet projelerinde yer almaktadır. Araştırmacılar, sivil toplum

» Bu ziyaretler kendi çalışmalarımızı daha iyi görmemizi sağlar ve birbirimizi daha iyi tanımak ve korkuları bir kenara bırakmak için iyi bir fırsattır, çünkü ancak bildiklerimiz bizi korkutabilir. «

Gençlik ve Spor Bakanlığından
Erkan Şamiloğlu

kuruluşlarına katılmakla ilgili toplumda bazı çekincelerin olduğunu belirtmektedir. Gönüllü çalışma çoğu zaman insanların hâlihazırda çalıştığı mesleki ortam veya alanda yapılmaktadır. Bu hususa gösterilebilecek bir örnekte meslek lisesi öğretmeni Millî Eğitim Bakanlığı projesi kapsamında gönüllü olarak Suriyeli aileleri ziyaret edip kızlara sunulan mesleki eğitimin avantajlarını anlatıyor.

Türkiye'de gönüllü çalışma yapmak isteyen ve gerçekten gönüllü olan kişi sayısındaki fark ise bu durumla bağlantılı olduğu tahmin edilmektedir. Eğitim veya sosyal hizmet alanında çalışanlar sıklıkla mesai saatlerinin dışında da çalışmalarına devam ediyor, ancak bunu gönüllülük olarak görmedikleri için istatistiklere yansımıyor.

Birbirimizden ne öğrenebiliriz?

Diğer tüm uluslararası uzman değişimlerinde olduğu gibi Türk-Alman değişim programlarının özelliği konseptlerin bir ülkeden diğerine olduğu gibi aktarılmamasıdır. Aksine, her ülke kendi çalışma ve uygulamalarını diğer ülkenin gerçekliğinin yansımada gördüğünde kendi durumunu yeniden algılamak ve bu farkındalık ile yenilikler ve gelişmeler için yeni yollar bulmak zorunda kalıyor.

Günümüzde gençleri gönüllülüğe teşvik etmek hem Türkiye'de hem de Almanya önemli bir konudur. Her iki ülke için de geleceğe yönelik gelişmeler büyük önem taşıyor ve özellikle dijitalleşme ve yeni hedef gruplarının katılımı için teşvik edilmeleri gerektiği durumu için geçerlidir. Özellikle burada birbirinden öğrenmek için birçok ortak ilgi alanı ve fırsat bulunmaktadır. Aşağıda da belirtilen etkinlik serisinin uygulama örnekleri, Gençlik ve Spor Bakanlığının yeni dijital gönüllü platformu, Türkiye'nin güneyindeki genç sığınmacılarla proje çalışmaları veya okullar bağlamında gönüllülüğü konu almaktadır.

Almanya ve Türkiye'deki siyasi hedefler, yapılar ve formatlar

Almanya ve Türkiye'de gönüllülük ve gönüllü çalışma için siyasi çerçeve koşulları nelerdir? Her iki ülkede gençlerin gönüllü çalışmayı güçlendirmek için hangi girişimler bulunmaktadır? Bu bölümde Federal Aile, Yaşlılar, Kadınlar ve Gençlik Bakanlığı (BMFSFJ) ile Gençlik ve Spor Bakanlığından yetkili kişilerle yapılan görüşmeler yer almaktadır.

Sivil toplum aktörleri ile yakın işbirliği içindeyiz

Federal Aile, Yaşlılar, Kadınlar ve Gençlik Bakanlığında Christoph Engler ve Hanno Fietz ile röportaj

Sayın Engler, BMFSFJ'nin (Federal Aile, Yaşlılar, Kadınlar ve Gençlik Bakanlığı) Gönüllülüğün Desteklenmesi departmanında bu konuyla ilgili her gün ilgileniyorsunuz. Sizce gönüllülük neden bu kadar önemli?

Christoph Engler: Toplumsal katılım, insanların ortak refaha zaman ve maddi kaynak ayırarak sosyal sorunların iyileştirilmesine katkıda bulunması anlamına gelir. Yönetimin ya da devletin egemen çalışanlarından farklı olarak, vatandaşların kendileri bir şeyleri üstlenirler. Böyle bir iş bölümü sosyal uyum için vazgeçilmezdir.

Devlet, gönüllülüğü ve gönüllü çalışmayı çeşitli şekillerde destekleyip teşvik ediyor. Federal düzeyde bu konulardan kim sorumludur?

Christoph Engler: Federal İçişleri Bakanlığı (BMI), THW (Alman Teknik Yardım Kurumu) ve itfaiye gibi klasik gönüllü çalışma alanı ile ilgilenmektedir. Ayrıca Federal Tarım Bakanlığı (BMEL) kırsal alanlarda yapılan gönüllü çalışmaya himaye eder. Federal Maliye Bakanlığında (BMF) vergi teşvikleri ön planda – buradaki önemli bir husus ise öğretmenlere ve gönüllülere verilecek ödenekler. Federal Aile, Yaşlılar, Kadınlar ve Gençlik Bakanlığı (BMFSFJ) olarak kendimizden "Gönüllülük Bakanlığı" olarak bahsetmeyi seviyoruz: 2019'dan bu yana bakanlık içinde "Demokrasi ve Katılım" departmanımız var. Böyle bir bölümün kurulması toplumsal katılımın ve gönüllülüğün açık bir şekilde takdir edilmesinin işaretidir.

Peki BMFSFJ bu konuda somut olarak ne yapıyor?

Christoph Engler: Temel görevimiz, gönüllülük için doğru çerçeve koşullarını belirlemek ve bir takdir ve tanıma kültürü oluşturmaktır. Örneğin, 2009'dan beri Alman Gönüllülük Ödülü'nü veriyoruz ve 2016'dan beri Alman Gönüllülük Günü düzenliyoruz. Buna ek olarak, çeşitli finansman ve teşvik programları başlattık.

Bunlar hangi finansman ve teşvik programları?

Christoph Engler: Bir örnek olarak Federal "İnsanlar insanları güçlendirir" programını verebiliriz. Bu programda sığınmacılara yönelik sponsorluk ile toplumsal katılımı güçlendiren, ülke çapında 25 kuruluşu destekliyor ve teşvikler veriyoruz. 2018 yılından bu yana dezavantajlı kişilere yönelik yapılacak sponsorlukları da teşvik ediyoruz. Eylül 2021'e kadar 155.000'den fazla sponsorluk verildi. Bir başka iyi örnek "Gönüllüler Şehri" programıdır. Finansman ortağı olarak, 10.000 ila 250.000 nüfusu olan 100 seçilmiş şehir ve belediyede kalıcı gönüllülük çalışmalarının geliştirilmesini destekliyoruz. Program kapsamında, belediye ve mahallelerde toplumsal katılım stratejik olarak daha da geliştirilmektedir ve kamu sektörü, sivil toplum ve yerel işletmeler arasındaki iletişimi teşvik etmek için sürdürülebilir ortaklıklar başlatılmaktadır ve genişletilmektedir.

BMFSFJ sivil toplum aktörleriyle nasıl bir iletişim içinde?

Christoph Engler: Dernekler, vakıflar ve bağışlar gönüllülük politikasının önemli paydaşlarıdır. Bu nedenle Federal Sivil Katılım Ağı (BBE), Kâr Amacı Gütmeyen

İttifak, Özgür Refah, Federal Gönüllü Ajanslar Birliği (bagfa) gibi pek çok sivil toplum aktörleriyle birlikte çalışıyoruz. Ayrıca toplum vakıflarını ve bağış danışmanlıklarını destekliyoruz. Finansman ve teşvik programları dâhilinde sivil toplum aktörleriyle de yakın bir şekilde çalışıyoruz. Örneğin, "İnsanlar İnsanları Güçlendiriyor" sponsorluk programı, ikisi Almanya'daki Türk Toplumu ve Müslüman Kadınların Sosyal Hizmeti olmak üzere ülke çapında 25 sivil toplum kuruluşu tarafından uygulanmaktadır. Destek veren kuruluşlar bu programı Almanya çapında ve 700'den fazla üye kuruluşundan oluşan bir alt yapıyla uyguluyorlar.

Vakıflardan bahsetmişken, 2020 yılında Alman Gönüllülük ve Gönüllü Çalışma Vakfı (DSEE) kuruldu. Vakfın görevleri ve hedefleri nelerdir?

Christoph Engler: DSEE, özellikle alt yapısı zayıf ve kırsal bölgelerdeki toplumsal katılımı ve gönüllülüğü teşvik etmek ve güçlendirmek amacıyla kurulan federal bir vakıftır. Vakıf, Almanya'da eşit yaşam koşullarının yaratılmasına katkıda bulunmaktadır. Federal düzeydeki bir merkezi temas noktası olarak vakıf, kurumların kendilerini geliştirme konusunda hizmet

ve bilgilerle destek veriyor, dijitalleşme alanındaki yenilikleri teşvik ediyor, katılım ve gönüllülük yapılarını güçlendiriyor. Bu bağlamda önemli diğer bir konu ise federal hükümetin, federal eyaletlerin, belediyelerin, iş dünyası ve sivil toplumun bir ağ oluşturmasıdır. Bu amaçla, vakfın federal bütçeden aldığı yıllık 30 milyon avroluk bütçesi bulunmaktadır.

Vakfın kurulması, Almanya'daki gönüllülük konusundaki yasal dayanağı açısından da önemliydi, değil mi?

Christoph Engler: Evet, kesinlikle. Vakfın kurulmasıyla birlikte ilk kez toplumsal katılım ve gönüllülüğün yasal tanımı yapılmıştır. DSEE'nin Kuruluş Yasası'nın 2. maddesi, 2. fıkrasında aşağıdaki ifadeler yer almaktadır: "Toplumsal gönüllülük, bir veya daha fazla kişinin özgür, demokratik, genel düzen temelinde gönüllü, ücretsiz ve kamu refahı odaklı çalışma yapmalarının taahhüdüdür. Gönüllülük, kamu yararına olan, kâr amacı gütmeyen, kilise veya hayır amaçlı yardım eden bir kuruluş bünyesinde yapılan toplumsal ve gönüllü çalışmadır." Bu yasal tanımın yapılması bile önemli bir adım olmuştur. Ancak, örneğin Avusturya'da olduğu gibi Almanya'da hâlâ bir gönüllülük yasası yoktur.

Almanya'da özel bir gönüllülük biçiminden de bahsedelim. Sayın Fietz, siz BMFSFJ'deki gençlik gönüllü hizmetlerinden sorumlusunuz. Bu format başarılı bir model mi?

Hanno Fietz: Gönüllü hizmetleri, Almanya'daki gönüllülük çalışmalarının gerçekten önemli bir ayağıdır. Her yıl, çoğunluğu gençlerden oluşan 90.000'den fazla gönüllü bir gönüllü hizmeti yapıyor ve bu sayı gittikçe de artıyor. 2020'de yaklaşık 40.000 kişi BFD denilen federal gönüllü hizmeti gerçekleştirdi ve 50.000'den fazla kişi de JFD denilen gençlik gönüllü hizmeti tamamladı.

Gönüllü hizmeti iki farklı formatta karşımıza çıktığından bahsettiniz: Federal Gönüllü Hizmeti (BFD) ve Gençlik Gönüllü Hizmetleri (JFD). Aralarındaki en önemli fark nedir?

Hanno Fietz: En önemli fark devlet yetkilerinin dağılımı ve finansmanda. BFD'de sadece federal hükümet yetkilidir. Kişilerin görev yerlerine yerleştirmeleri, cep harçlığı, konaklama ve yiyecek harcırahları gibi giderler için ödenek almak veya gönüllülere verilecek pedagojik desteğin belirli miktarlardaki fonlarla finansmanı gibi tüm görevlerin federal hükümet tarafından yapıldığı anlamına gelir.

Peki ya JFD?

Hanno Fietz: Gönüllü Sosyal Yıl (FSJ) ve Gönüllü Ekolojik Yıl (FÖJ) ulusal alt formatlarına sahip JFD'deki uygulama ve finansmandan Almanya'nın 16 federal eyaleti sorumludur. Bu nedenle, bu hizmetler bazen Eyalet Gönüllü Hizmetleri olarak adlandırılır. Buradaki istisna, gönüllülerin pedagojik desteğinin finansmanıdır, bu konuda federal hükümet de JFD'ye eş finansman sağlamaktadır. Pedagojik desteğin somut uygulaması pedagoji uzmanı personel tarafından JFD kurumlarında gerçekleştirilir. BFD ve JFD arasındaki fark organizasyon ve finansmandadır. Gönüllüler için, her iki formatta da çok benzer ve çeşitli uygulama alanları bulunmaktadır. Çok sayıda kuruluş hem BFD hem de JFD'den gönüllüler kabul etmektedir. Ancak JFD'lerin kalite güvencesi ve geliştirilmesi için yapılan çalışmalar ve de gönüllülere pedagojik danışmanlık yapacak personelin finansmanı farklı düzenlenmiştir, bu konularda Federal Hükümet de JFD'ye destek vermektedir.

Özellikle gençlerin gönüllü hizmeti tercih ettiğini zaten belirttiniz. Yaşlı insanlar da gönüllü çalışma yapıyor mı?

Hanno Fietz: Prensip olarak evet. İki format arasındaki bir diğer önemli fark, BFD'nin her yaşta insana açık

olması, JFD veya Eyalet Gönüllü Hizmetleri'nin ise 27 yaşına kadar olan insanlara açık olmasıdır. Konunun daha iyi anlaşılabilmesi için birkaç rakam verelim: BFD'deki gönüllülerin yaklaşık % 73'ü 27 yaşın altındadır. 50 yaşın üzerindeki gönüllülerin oranı ise % 13 civarında. Prensip olarak, her yaşta gönüllülüğü teşvik etmek istiyoruz. Ancak genç yaşta gönüllü hizmeti yapan ve zaten gönüllü olan insanların ileriki hayatlarından daha büyük olasılıkla gönüllü çalışmaya katıldığı ortaya çıktı. Bu nedenle okuldan işe geçişte veya eğitim veya öğrenim gören insanlara ulaşmak bizim için önemlidir. Daha önce gönüllü hizmeti yapan kişileri uzun vadeli bir gönüllülüğe çekmek için, bazı aktörler de örneğin mezun projeleri kurdular.

Size göre, Almanya'daki gönüllü hizmetlerin özellikle olumlu özelliği nedir?

Hanno Fietz: Hem Federal Gönüllü Hizmette hem de Gençlik Gönüllü Hizmetinde, pedagoji uzmanları tüm gönüllülere çalıştıkları kurumlardaki görevlerinde eşlik ediyor. Bu çok merkezi ve önemli bir husus. Gönüllüler, yılın toplam 25 günü boyunca diğer gönüllülerle bir araya geldikleri seminerlerden çok memnun ve aynı zamanda etkileyici deneyimler yaşadıklarını ifade etmektedir. İçerikler oluşturulurken katılımcıların konu istekleri dikkate alınmakta ve sosyopolitik konulardaki alışverişi veya kişisel gelişimle ilgili sorulara ek olarak, sosyal etkileşim de ön plandadır.

Christoph Engler, Federal Aile, Yaşlılar, Kadınlar ve Gençler Bakanlığı (BMFSFJ) Gönüllülüğün Desteklenmesi Departmanı'nda uzman olarak görev yapmaktadır.

Hanno Fietz, Federal Aile, Yaşlılar, Kadınlar ve Gençler Bakanlığı (BMFSFJ) Gençlik Gönüllü Hizmetleri Departmanı'nda uzman olarak görev yapmaktadır.

Gençlik ve Spor Bakanlığı Eğitim, Araştırma ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü'nden

Interview mit Ümran Dilek Toprak und Erkan Şamiloğlu vom Ministerium für Jugend und Sport

Dilek Hanım, Gençlik ve Spor Bakanlığı Eğitim, Eğitim Araştırma ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü'nde çalışıyorsunuz. Türkiye bir "gönüllüler ülkesi" mi?

Ümran Dilek Toprak: Türkiye uzun ve çok özel bir hayırseverlik ve vakıf kültürüne sahiptir ve bugün yaklaşık dört milyon kayıtlı Suriyeli misafire ev sahipliği yapmaktadır. Küresel İnsani Yardım Raporu 2018 verilerine göre Türkiye milli gelirinin % 0,85'ine denk gelen insani yardımlar, Türkiye'yi dünyanın "En cömert ülkesi" konumuna getirmiştir. Bununla birlikte, Türkiye'de bir kurum çatısı altında gerçekleştirilen ve süreklilik arz eden gönüllülük faaliyetlerine katılımın düzeyi istenilen seviyelerde değildir.

Bu çok ilginç. Peki, bakanlığınız bu sonuca nasıl tepki verdi, Sayın Şamiloğlu?

Erkan Şamiloğlu: Çok hızlı tepki verdik. Gençlik ve Spor Bakanı Dr. Mehmet Muharrem Kasapoğlu, 7 Aralık 2018'de ülke çapında gönüllülük seferberliği başlatarak, 2019 yılını "Gönüllülük Yılı" olarak ilan etmiştir. Bu kapsamda 954 sivil toplum kuruluşu ve 100'ü aşkın yazılı, görsel ve sosyal medya temsilcisinin yanı sıra üniversite rektörlerinin katılımıyla 2019 Gönüllülük Yılı Lansman Programı gerçekleştirilmiştir ve 2019 Gönüllülük Yılı Strateji Belgesi kamuoyuna açıklanmıştır.

Strateji belgesi hangi konuları kapsıyor?

Ümran Dilek Toprak: Gençler arasında ve toplumda gönüllülük kavramını pekiştirmek istiyoruz. Bu nedenle gönüllülük yılı strateji belgesi, gönüllülük kültürünün güçlendirilmesi, teknolojinin daha etkin kullanımı, daha etkili düzenleme ve risk yönetimi, gönüllü yönetiminin ve eğitiminin güçlendirilmesi, kurumlar arası ilişkilerin güçlendirilmesi ve gönüllülüğün tanınması ve değerlendirilmesi de dâhil olmak üzere gönüllülük alanında temel olarak belirlediğimiz altı konuyu kapsamaktadır.

Bu girişimin amaçlarını da açıklayabilir misiniz?

Erkan Şamiloğlu: Tabii ki. Uzun vadede gönüllü çalışma kurmak ve daha iyi yapılandırmak istiyoruz. Gençlerin okullar, kütüphaneler, hastaneler veya müzeler gibi topluma hizmet edebilecekleri yerlerde uzun süreli gönüllülük faaliyetleri yapabilmeleri sağlanacaktır. Ayrıca sporda olduğu gibi kültürel ve sanatsal alanda da gönüllü çalışma teşvik edilmeli ve desteklenmelidir. Çok önemli bir husus ise: Gönüllülük gençler için de değerli ve cazip olmalı! Gençlik liderliği, gençlik kampı liderliği veya gençlik kamplarına katılım başvurularında gönüllülük çalışmalarına katılan gençlere öncelik verilmelidir. Yeterlilik konusu da bizim için çok önemli: Gönüllülük ve gönüllü yönetim sistemine dair uzaktan eğitimler ve seminerler daha da geliştirilecektir. Çeşitli kurum ve kuruluşlarımızla işbirliği içinde doğa ve çevre gönüllülüğü, afet gönüllülüğü, gönüllü itfaiyecilik ve gönüllü cankurtaranlık alanlarında daha fazla eğitim verilecektir. Gönüllülük politikalarının geliştirilmesinde önemli veriler sağlayacak gönüllülük konulu araştırmaları da desteklemek istiyoruz.

Az önce yetkililer ve kurumlarla yapılan iş birliğinden bahsettiniz. Bunun somut bir örneği var mı, Sayın Toprak?

Ümran Dilek Toprak: Çok sayıda kamu kurumu ve STK ile "Gönüllülük Alanında İş Birliği Protokolleri" imzaladık. Önemli bir gelişme ise YÖK Başkanlığı ile bakanlığımız arasında imzalanan protokoldür. 2020-2021 eğitim-öğretim yılından itibaren üniversitelerde seçmeli ders olarak "Gönüllülük Çalışmaları Dersi" okutulmaya başlanmıştır. Bu seçmeli dersin amacı, öğrencilerin eğitim yaşantıları boyunca edindikleri bilgi, beceri ve birikimleri kullanarak katılacakları gönüllülük faaliyetleri yoluyla üniversite ile toplum arasındaki bağları güçlendirmek ve böylece öğrencilerin seçecekleri bir gönüllülük alanında, önceden hazırlanacak bir plan dâhilinde bir dönem boyunca gönüllü çalışmada görev almalarını ve sonuçlarını paylaşmalarını sağlamaktır.

Bakanlığınız adına başka bir faaliyette bulundunuz mu, Sayın Şamiloğlu?

» Platformumuz engelleri kaldırmak istiyor. Bu yüzden artık kimse 'Nerede gönüllü olabileceğimi bilmiyorum' diyemez «

Erkan Şamiloğlu

Erkan Şamiloğlu: Evet, ayrıca 2019 yılında Gönüllülük Eylem Planı'nı hazırladık ve yürürlüğe girdi. 2020 Eylem Planı pandemi nedeniyle güncellenemedi, ancak 2021'de kapsamı genişletildi ve 2021 Gönüllülük Eylem Planı olarak yayınlandı. Aynı yıl İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Araştırma Merkezi iş birliği ile Türkiye'deki gönüllülükle ilgili bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmanın amacı, mevcut durumu ve gönüllülük potansiyelini açığa çıkarmak ve gönüllülük alanında farklı uygulama modellerinin geliştirilmesinde kullanılacak bilimsel verileri ve analizleri ortaya koymanın yanı sıra bilimsel veri ve analizlerin değerlendirilmesi için yeni modeller geliştirmektir. Türkiye Gönüllülük Araştırmanın boyamsal bir araştırmaya dönüştürülmesi planlanmaktadır.

Dijital yerliler herkesin dilinde. Sayın Şamiloğlu, gençleri gönüllü olmaya teşvik etmek için dijital medyayı kullanıyor musunuz?

Erkan Şamiloğlu: Evet, gerçekten buraya büyük yatırım yaptık. Gençlik ve Spor Bakanlığı, "Sen de gönül ver" sloganıyla ülkede gönüllülük kültürünü yaygınlaştırmak amacıyla altı yıl önce www.gencgonulluler.gov.tr platformunu oluşturdu. Gönüllü kuruluşlar, dâhil olmak isteyen gönüllülerle burada buluşuyor. Eşitlik, şeffaflık, hesap verebilirlik ve sürdürülebilirlik gibi önemli değerlere dayanan platform, gençlere altı farklı kategoride yüzlerce gönüllülük fırsatı sunuyor. Spor, kültür, turizm, çevre, afet ve acil durum, eğitim, sağlık veya sosyal hizmetler kategorilerinde gönüllü olabilecekleri bir organizasyon arayan kuruluşlar veya gönüllüler bu platformda bir araya gelerek tüm ilanları aynı anda erişebilir ve doğrudan başvuruda bulunabilirler.

Platform gençlere nasıl bir katma değer sunuyor?

Ümran Dilek Toprak: Platform karşılıklı fayda sunuyor. Bir yandan kuruluşlar, diğer yandan gönüllüler birbirlerini değerlendirebilir ve puan toplayabiliyor. Örneğin, yeni bir şehre taşınmak ve gönüllü olmak isteyen gençler, yerel kuruluşlardan hangisinin diğer gönüllüler tarafından iyi derecelendirildiğini görmek için platforma bakabilirler. Sistem, gençlerin katıldıkları gönüllülük faaliyetlerini belgeyerek, ileride iş ve burs başvurularında referans sunmalarını sağlar. Böylece bir yandan gönüllülük faaliyetleriyle topluma karşılık beklemeksizin hizmet ederek kişisel ve sosyal becerilerini geliştiren gençler, diğer taraftan kariyer planları için önemli referanslar elde edebilir.

Erkan Şamiloğlu, Gençlik ve Spor Bakanlığı Eğitim, Araştırma ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü, Genel Müdür Yardımcısıdır.

Ümran Dilek Toprak, Gençlik ve Spor Bakanlığı Eğitim, Araştırma ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü'nde uzman olarak çalışmaktadır.

Temel bilgiler ve Yapılar

Almanya ve Türkiye'de gönüllülük ve gönüllülük kültürü nasıl ortaya çıktı? Gönüllülük kültürü hangi tarihsel ve sosyal gelişmelere dayanmaktadır? Her iki ülkede de vakıflar, Orta Çağ ve Osmanlı İmparatorluğu'ndan bu yana gönüllülük kültürünü sürdürmektedir. Sonrasında nasıl devam ettiği ise bu bölümde irdelenecektir.

Almanya'da gençlerin gönüllülük çalışmalarına katılımı: Tarihsel gelişim, formatlar ve toplum içindeki algı

Wolfgang Hinz-Rommel

Almanya'da, vatandaşların gönüllülük kültürü için esasen üç **gelenek** vardır. Gönüllülük, toplumsal katılım ve vatandaşlık katılımı terimleri, aslında farklı geleneklere atıfta bulunmalarına rağmen, birbirinden çok da farklı değildir.

“Gönüllülük” teriminin kökeni ve konunun algılanma şekli Prusya Krallığı'nda yatmaktadır. Ayaklanmayı ve devrimi önlemek için, 1808 yılında yürürlüğe giren Prusya Şehir Kanunu, ortaya çıkan burjuvaziye somut katılım hakları ve katılım fırsatları vermiştir. Ancak bununla birlikte aynı zamanda **yerel öz yönetimde** üstlenecekleri yükümlülükleri de ortaya koydu. Vatandaşlar artık “fahri görev” üstlenebilecek ve örneğin fahri mahkeme jürisi üyesi olabilecekti. Bu gelenek önemini yitirmiş olsa da günümüze kadar devam ediyor. Fahri mahkeme jürisi üyeleri, seçimlerdeki sandık görevlileri, itfaiye veya sivil savunma gönüllüleri böyle bir fahri görev üstlenmiş ve bunun karşılığında sembolik bir ücret alan kişilerdir.

19. yüzyılın ortalarından itibaren köyden kente göç ve sanayileşme şehirlerde sıkıntıya ve yoksulluğa yol açmıştır. Binlerce kişi iş ve kalacak yer bulamadıkları veya fabrikalardaki çalışmalarını karşılığında sadece

düşük bir ücret alabildikleri için çok kötü koşullarda yaşamaktaydı. Bu ortamda, **hayır ve refah yardımı** gelişti: İhtiyaç anında kişilerin bireysel olarak yaptıkları yardım sonucunda zamanla, örneğin çocuklara, hastalara ve işsizlere yardım eden hayır kurumları ortaya çıktı. Bu hayır kurumlarındaki kişiler gönüllü olarak ihtiyaç sahiplerine yardım ediyordu. Zamanla bu kurumlar profesyonelleştirildi ve sosyal sisteme entegre edildi. Bugün bile, özellikle acil ve afet durumlarında gönüllü olarak yardıma koşmak çoğumuz için insani bir görevdir. Bu yardım etme duygusu, 2016 yılında Almanya'daki mülteci krizi sırasında çok yoğun olarak görüldü ve hissedildi.

Üçüncü bir gelenek **çizgisi**, burjuva yaşamının tam olarak ortaya çıktığı 19. Yüzyılın sonu, 20. Yüzyılın başında görülmeye başladı. Derneklerin amaç ve hedefleri açıkça belliydi: Spor veya siyasi faaliyetler, eğitim veya boş zaman aktiviteleri ile ilgili olup olmadığına bakılmaksızın, kendi kendine yardım edebilme ve başkalarına yardım etmek odak noktasıydı. Dernek olmanın avantajı açıklı: Yasal şekli nedeniyle dernekler güvenilir bir çerçeve sunuyordu. Bugüne kadar dernekler gönüllülerin çalışmalara katılma kararlarında olağanüstü rol oynamaktadır. Gö-

nüllü çalışmanın büyük çoğunluğu dernekler üzerinden gerçekleştirilmektedir.

Son olarak, **vakıflardan** da bahsetmek gerekir. Muhtemelen gönüllülüğün ve gönüllü yapılan hayır işlerinin en eski şeklidir çünkü bu gelenek Orta Çağ'dan beri Almanca konuşulan ülkelerde var olmuştur. Ancak yukarıda belirtilen şekillerden daha farklı bir temele dayanmaktadır: Vakıflardaki amaç, bir mülkü veya parayı belirli bir hayırseverlik amacı için kullanmaktır. Vakıfların kapsam ve çevresinde geniş çaplı gönüllülük çalışmaları yapılmaktadır.

Özgürlük olmadan gönüllülük olmaz

1933-1945 yılları arasında Nasyonal Sosyalist diktatörlük ve sivil toplumun yok edildiği yıllarda, artık gerçek anlamda gönüllülük ve gönüllü çalışma yoktu; tüm kurum ve kuruluşlar, dernekler ve birlikler etkisizleştirildi, her türlü gönüllü çalışma ancak devlet hedefleri amacına hizmet edebilirdi. Gerçek bir sivil toplumda olması gereken özgürlük ve çeşitlilik artık yoktu.

1945'den sonra Doğu ve Batı Almanya farklı gelişti. Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nde, kilise nispeten

korunan bir alan sunabilse de tüm faaliyetler büyük ölçüde devlet kontrolü altındaydı.

Almanya Federal Cumhuriyeti'nde, savaştan sonra yeniden yapılanma ile beraber örgütler Weimar Cumhuriyeti'nin sivil toplum yapılarını sürdürdüler. Her şeyden önce, gençlik dernekleri yeniden yeşerdi; tatil gezileri düzenlediler, ders dışı gençlik eğitimlerine giderek daha fazla katıldılar ve ayrıca siyasi lobi çalışmalarını gözle görülür şekilde genişlettiler.

50'li yıllar: Gönüllü Hizmetlerin doğuşu

Kalifiye işçi sıkıntısı nedeniyle, 1954'te Diakonik Yıl oluşturuldu. Bugün bilinen Gönüllü Hizmetleri'nin kaynağı olarak kabul ediliyor. Sadece üç yıl sonra, Gönüllü Sosyal Yıl (FSJ) yasalarla düzenlendi. 1990'da Gönüllü Ekolojik Yıl (FÖJ), 2008'de "weltwärts" (dünyaya doğru) gönüllü hizmeti eklendi. 2011 yılında zorunlu askerlik hizmetinin kaldırılmasıyla gönüllü hizmetlerine yeni bir ivme kazandırdı: Federal Gönüllü Hizmeti ile başarılı bir format daha oluşturuldu.

Günümüzde gönüllülük ve gönüllü çalışma

Gönüllülük geleneği hâlâ devam etmektedir. Ancak birçok alanda önemini yitirdiği de gözlenmektedir. Örneğin, gönüllü itfaiye ekipleri neredeyse sadece kırsal bölgelerde bulunurken, şehir merkezlerinde profesyonel itfaiye ekipleri görev yapmaktadır. Gönüllü çalışanlara artık sembolik de olsa bir ücret ödeme mecburiyeti vardır. Birçok kuruluş artık gönüllü olabilecek gençler bulmakta zorlanmaktadır. Özellikle dernekler yönetim kurulu üyeleri bulamaz hale gelmiştir.

2001 yılından bu yana, **gönüllülük** gözle görülür bir önem artışı yaşadı: "Toplumsal Katılımın Geleceği" başlıklı Enquete Komisyonu'ndan sonra gönüllülüğün siyasi önemi daha da iyi anlaşıldı, siyasi yapılara entegre ve aynı zamanda teşvik edildi. Bazı federal eyaletlerde gönüllülük stratejik olarak desteklenmektedir. Son yıllarda ilgililerin beklenti ve taleple-

rinin değiştiği ortaya çıktı. Uzun vadeli taahhütlerden ziyade, belirli bir projeye geçici olarak destek vermek daha yaygın hale gelmiştir. Birçok gönüllü, şahsi becerileriyle katkıda bulunabilecekleri, kendilerine uygun görevler istiyor. Bu talepler ise gönüllülerle çalışan kuruluşları büyük ölçüde zorlamaktadır.

Gönüllü Hizmetleri sürekli büyümekten memnun. Şu anda yılda yaklaşık 100.000 kişi Gönüllü Hizmeti tamamlıyor. Gençler, özellikle okuldan işe veya üniversite eğitimine geçişteki dönemde Gönüllü Hizmeti yapmayı tercih ediyor. Böyle bir ara dönemi gençler hangi mesleğe yöneleceklerine karar vermek ve kendilerini bulma fırsatı olarak görmektedir. Ancak devlet ve toplumun kuruluşlardan olan beklentileri de arttı: Bir yandan Gönüllü Hizmeti sosyal sektörün personel ihtiyacına destek vermesi beklenirken, diğer yandan Gönüllü Hizmeti dönemi gençlerin terbiye eksikliklerini ve eğitim açıklarını telafi etme fırsatı olarak görülmektedir.

Wolfgang Hinz-Rommel,
Diakonisches Werk
Württemberg Gönüllülük
Departmanı Başkanıdır

Türkiye'de gönüllülüğün kısa tarihçesi

Türkiye'de gönüllülük olarak bilinen olgu, Osmanlı İmparatorluğu'ndan beri vakıflar şeklinde varlığını sürdürmektedir. O dönemde, her etnik grubun vakıf kurmasına izin verildi ve darülaceze ve hastaneler de dâhil olmak üzere ülke çapında yaklaşık 100 adet hayır kurumu vardı. 1923'te cumhuriyetin kuruluşuyla vakıf sistemi yeniden yapılandırıldı ve bazı yasaklar getirildi. Dini mezheplerin artık okul açmasına, vakıfların artık ticaret yapmasına izin verilmiyordu ve mal varlığı edinmiyorlardı. Ancak 2010 yılında vakıflar için yeni bir yasa çıkarıldı ve yeni düzenleme kapsamında vakıf arazileri iade edildi.

1999 yılında Türkiye'yi sarsan şiddetli bir deprem, gönüllülüğün değeri ve önemi konusunda giderek artan bir farkındalık oluşturdu. 2001 BM Gönüllü Yılı ile bu farkındalık daha da arttı. Gönüllülükle ilgili yeni

yasal düzenlemeler yapıldı, gönüllü itfaiye ekipleri kuruldu ve dernekler için vergi muafiyeti getirildi. Türkiye Gençlik ve Spor Bakanlığının 2013 yılındaki yeni yapılanmasının ardından ve 2019 yılının Gönüllülük Yılı olarak ilan edilmesi gönüllülük çalışmalarının genişletilmesi için daha fazla ivme yarattı. Bunların sonucu olarak ise çeşitli gönüllülük platformları kuruldu.

Gençlik ve Spor Bakanlığı ve Yüksek Öğretim Kurumu iş birliği çerçevesinde 2020-2021 eğitim yılından itibaren tüm üniversitelerde "gönüllülük" dersi konmuştur. Ayrıca hâlihazırda birçok üniversitede gönüllü olmak isteyen öğrencilerin ilk temas

noktası olan Genç Ofis'ler bulunmaktadır.

Bağımsız Türk Kent Konseyi, 2021 yılında bakanlıkla belediyeler aracılığıyla gönüllülüğün garanti altına alınması gerektiğini belirten bir protokol imzaladı ve bu amaçla 400 belediye başkanı toplantı ortamında bir araya geldi. Almanya örneğinde olduğu gibi Türkiye'de yasal olarak düzenlenmiş gönüllü hizmetleri, gönüllüler için cep harçlığı veya gönüllüler için gider ödeneği olmasa da Türkiye'de, özellikle gençlerin gönüllü olmaları için geniş çapta tanıtım ve bilgilendirmeler yapılarak farkındalık çalışmalarında önemli artışlar kaydedilmektedir.

Türkiye'de gönüllülük kavramı ve gönüllülüğün gelişmesi

Erkan Şamiloğlu

Gönüllülük, dünyanın çeşitli bölgelerinde farklı şekillerde tanımlansa bile her yerde görülen evrensel bir olgudur.

Gönüllülük, her yerde kişinin beceri ve deneyimini ortaya koyarak çözüm ürettiği bireysel inisiyatifidir. Karşılık beklemeden ortaya konan iş, emek ya da katkıdır. Başka bir ifade ile gönüllülük, sorumluluk almak ve bu sorumluluğu yerine getirmek için verilen emektir.

Aynı zamanda gönüllülük, insanların toplumsal fayda nedeniyle, bir sivil toplum kuruluşu ya da gönüllü katılıma olanak sağlayan hukuki ve ku-

rumsal çatılar bünyesinde yer alarak destek değildir.

Türkiye'de ki bu güçlü ve kaynağını dini motiften alan geleneksel yapı geçmişten getirdiği güçlü bir hayırseverlik ve vakıf kültürüne borçludur. Bu anlamda gönüllülüğü Osmanlı İmparatorluğundaki vakıf geleneği ile özdeşleştirmek doğru olacaktır. Bu gelenek İmparatorluk sınırları ve dışında hemen hemen her alanda sosyal, ekonomik, sağlık, kültürel mimari vb. ihtiyaçları karşılamaktaydı.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde bireylerin sosyal ve mesleki anlamda korunmaları için önemli çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalarda genel olarak meslek kuruluşları (ahî birlikleri) ve vakıflar gibi geleneksel

kurumlar üstlenmiştir. Toplumsal yardımlaşma ve dayanışma hususunda önemli görevleri yerine getirmişlerdir.

Günümüzde gönüllülük, gelişen teknoloji ve değişen sosyal yapılar sebebiyle çok farklı bir içeriğe bürünmüştür. Buna göre zorunlu gönüllülük, proje gönüllülüğü, kısa süreli gönüllü, Sivil Toplum Kuruluşlarında, dijital gönüllülük, öğrenci gönüllülüğü, genç gönüllülüğü, yaşlı gönüllülüğü gibi farklı gönüllülük türlerinin ortaya çıktığını görmekteyiz. Bu çerçevede gönüllüler sağlık, eğitim, spor, çevre koruma, sosyal hizmetler ve yardım, trafik, kültür, kadın ve çocuklar, engelliler, yoksul ve düşkünlere yönelik gibi pek çok temel alanda farklı sorumluluklar ve görevler üstlenmektedir.

Türkiye’de gönüllülük çalışmalarını ilişkin kesin bir mevzuat olmamakla birlikte, gönüllülük en çok toplumun ananelerine bağlı ortak değerlerine hizmet eden faaliyetler olarak, komşulara, ailelere ve yoksullara yardımseverlik, dini bayramlar ve diğer özel günlerde yoksullara yardım; vakıfların sunduğu burslar ve eğitim yardımları, bazı Sivil Toplum Kuruluşlarının sağladığı yardımlar ile özdeş tutulmaktadır

Bu nedenle Türkiye’de gönüllülük örgütlü olmaktan çok bireysel bir biçimde algılanmaktadır.

Türkiye, gönüllülük konusunda bireysel olarak zengin bir deneyime sahip, ancak uluslararası standartlar göz önüne bulundurulduğunda bu değer yeterince kullanılmadığı görülmektedir. Ancak var olan bu gönüllülük potansiyelinden daha fazla yararlanmak için gönüllülüğün kurumsal bir yapıya kavuşturulması için birçok çalışmalar yapılmaktadır.

Diğer taraftan gönüllülük, Türkiye’de oldukça dar bir kapsamda anlaşılmaktadır. Genelde gönüllülük “boş zaman değerlendirme faaliyeti” olarak görülmektedir. Gençlerin eğitim aldığı sürede gerçekleştirdiği bir faaliyet olarak algılanmaktadır. Bu algıyı değiştirmek adına, bunun boş zaman değerlendirilmesi olmadığı, gönüllülüğün gençler için aktif vatandaşlık sürecinde sosyal bir sorumluluk olduğu fikri oluşturulmaya çalışılmaktadır.

Bu itibarla Gençlik ve Spor Bakanlığı bu konuda öncü bir rol üstlenerek, gençlerin gönüllülük bilincini arttırmak ve özendirmek için birçok faaliyetlerde bulunmaktadır. Bakanlık gençleri daha fazla gönüllülük fırsatlarıyla buluşturmak için, 2019 yılını ülkemizde “Gönüllülük Yılı” olarak ilan etmiştir. Bu kapsamda 2019

Gönüllülük Yılı Lansman Programı gerçekleştirilmiş ve 2019 Gönüllülük Yılı Strateji Belgesi kamuoyuna sunulmuştur. Strateji Belgesi, gönüllülük kavramını gençler arasında ve toplumda pekiştirmeyi ve kurumsallaştırmayı, Türk kültüründen gelen potansiyeli harekete geçirmeyi ve kamu ve özel sektör arasında aktif iş birliğini geliştirmek ve yaygınlaştırmaktır. Strateji belgesi; “gönüllülük kültürünün güçlendirilmesi”, “teknolojinin daha etkin kullanımı”, “daha etkili düzenleme ve risk yönetimi”, “gönüllü yönetiminin güçlendirilmesi ve eğitimin artırılması” ve “kurumlar arası ilişkilerin güçlendirilmesi, gönüllülüğün tanınması ve değerlendirilmesi” olmak üzere altı temel hedeften oluşmaktadır.

Bu bilgiler ışığında gönüllülüğün yaygınlaştırılması ve yine sürdürülebilirliği sağlamak için gönüllü motivasyonu oluşturulması oldukça önemlidir. Çünkü her birey farklı nedenlerden farklı şekillerde motive olmaktadır. Tek tip bir motivasyon çözüm olmayabilir, örneğin hediye vermek veya plaket sunmak herkes için aynı düzeyde motive edici bir faktör değildir. Bunun için gönüllülük programı içindeki bireylerin iyi tanınması ve yerine göre takdir teşekkür, yerine göre yan haklar, yerine göre de başka unsurlarla gönüllülere dokunmak gerekir. Gönüllüleri ödüllendirme ve onurlandırmada kişisel özellikleri, becerileri ve eğitimleri göz önünde bulundurulmalıdır. Örneğin, kimi gönüllüler başarı odaklı iken, bazılarında ise sosyal ilişkiler hayatlarında daha önemli bir yer tutmaktadır. Bu anlamda gönüllüler için doğru onurlandırma yöntemi; daha fazla eğitim ve sorumluluktan geçmektedir.

Sonuç olarak, her iki ülkede gönüllülüğün bir tanımını yapmaktan ziyade, gönüllülüğe yönelik ortak bir yaklaşım belirlenmelidir. Çünkü gönüllülüğün ne olduğu ya da nasıl olması gerektiğinin tanımlanması, bu anlamda sınırlayıcı olabilir. Önemli olan geçmişte gönüllülüğün nasıl algılandığı değil, gelişen dünyada gönüllülüğün gelecekteki çalışmalara nasıl katkı sağlanacağıdır.

Bu çerçevede dijital ve çevrimiçi gönüllülük gibi farklı biçimlerdeki gönüllülük uygulamaları da dâhil olmak üzere gönüllülerin hak ve yükümlülükleri, onları koruyacak şekilde tanımlanmalıdır. Diğer taraftan ise var olan deneyimler ışığında, gönüllülük faaliyetlerinde kalite standartlarının geliştirilmesi yerinde olacaktır.

Kaynak:

1. <https://bit.ly/3GHgyFq>
2. <https://bit.ly/3HRgwV>
3. 2019 Gönüllülük Yılı Stratejisi Belgesi

Erkan Şamiloğlu Gençlik ve Spor Bakanlığı, Araştırma ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü, Genel Müdür Yardımcısıdır.

Eğitim ve sertifikalandırma

Bu bölümde Almanya ve Türkiye'de gönüllü ve/veya gönüllü çalışmaya yönelik eğitim ve sertifika modellerinden örnekler sunulacaktır. Her iki ülkede de gönüllü çalışmada bulunan kişilere eşlik edilmesi ve uzmanlar tarafından yönlendirilmeleri gerektiği düşünülmektedir. Gönüllü olmak isteyen kişiler için çeşitli eğitim imkanları bulunmaktadır. Bazıları burada örnek olarak sunulacaktır. Ayrıca gönüllülük ve gönüllü çalışmanın tanınması ve takdir edilmesi gerektiğinin farkına varılmasının önemi giderek artmaktadır. Nihayetinde herhangi bir karşılık gönüllü olmak isteyen kişileri teşvik edecektir. Takdir ve teşekkür sayesinde topluma büyük katkısı olan gönüllülerin önemi bir kez daha vurgulanmış, emekleri de görünür kılınmış olacaktır. Her iki ülkenin sertifika ve takdir örnekleri burada verilmiştir.

Almanya

Almanya'daki yasal çerçeve

Almanya'da gönüllü çalışma yapmak için genelde özel bir eğitim veya sertifika gerekli değildir. Gönüllüler, ücret almadan yapacakları gönüllü faaliyetler için gerekli olan bir eğitimin masraflarını da vergiden düşemez. Ancak gençlik yardımı alanında çalışan gönüllüler Alman SGB VIII kanununun 73. maddesine göre "çalışmalarında yönlendirilmeli, danışmanlık ve destek almalıdır".

Bazı durumlarda, gönüllülük ajansları, gönüllülük kuruluşları ve sosyal dernekler temel eğitim ve ileri eğitim etkinlikleri sunmaktadır. Bunlara ilaveten, deneyim paylaşımı ve vaka tartışmaları için grup toplantıları yapılabilmektedir. Gönüllü çalışma yapabilmek için zorunlu olan bazı eğitimler ise gönüllülük konusundaki kalite güvencesine katkıda bulunacaktır.

Gençlik Lideri Kartı (JULEICA)

JULEICA, gençlik çalışmalarındaki gönüllüler için ülke çapında verilen tek tip bir kimlik kartıdır. Kart sahibinin yetki ve niteliklerini belgeler. Ayrıca JULEICA kartı gönüllülere gösterilen toplumsal takdirin bir ifadesi olarak da kabul edilmektedir.

Ülke çapında kalite standartları:

Aşağıdaki hususlar JULEICA kartını almak için konulan Almanya çapın-

daki kalite standartlarına rehberlik etmektedir:

JULEICA bir yetki belgesidir ve gençlik çalışmalarında görev alan gönüllüler için kalite ve yeterliliğin bir kanıtıdır. Almanya çapında aynı olan bu kartın kalitesini korumak, artırmak ve ülke çapında eşdeğerlik elde etmek için aynı kalite standartları gereklidir.

Almanya çapındaki kalite standartları aynı zamanda Eyalet Yüksek Gençlik Kurumları'nın 12./13.11.1998 tarihinde Gençlik Liderlerine Kart verilmesi hususunda Anlaşma'nın 2ci bölümüne yapılan ek bir anlaşma olarak da kabul edilmektedir.

» JULEICA kartını alabilmek için en az 30 saatlik bir eğitim (40 ders saatine eşdeğerdir).

» Ayrıca 12 saatlik "ilk yardım kursu" (16 ders saatine eşdeğerdir) kapsamında ilk yardımda yeterli bilgi birikiminin kanıtlandığına dair kanıt sağlanmalıdır. Bu eğitim akredite bir kurs tarafından verilmelidir. Eyalet kanunlarına göre, bazı gerekli istisnai durumlarda FeV Kanunu (Ehliyet Yönetmeliği) Madde 19'a uygun 6 saatlik "hayat kurtaran acil önlemler" standardı (8 ders saatine eşdeğer) kabul edilebilir.

» JULEICA kartının uzatılması (ilk düzenleme) için, toplam en az 8 saatlik (10 ders saatine eşdeğer) bir veya birden fazla eğitim etkinliğine katılım kanıtlanmalıdır.

JULEICA kartının alınabilmesi için yapılacak pratik ve teorik eğitim aşığıdaki konuları içermek zorundadır:

» Juleica aynı zamanda bir takdirdir! «

Alman Schreberjugend'den Erik Rose

» JFederal Gönüllü Hizmetini bir öğrenme hizmeti olarak görüyoruz. «

Alman Gençlik Hosteli Derneğinden Gunnar Borg

- » Gençlik liderinin görev ve işlevleri ve gruplara liderlik etme yeteneği,
- » Gençlik çalışmalarının amaçları, yöntemleri ve görevleri,
- » Gençlik çalışmalarının hukuki ve organizasyon konuları,
- » Çocuk ve ergenlerle çalışmanın psikolojik ve pedagojik temelleri,
- » Ergenlik dönemi tehlikeleri ile çocuk ve gençlerin korunması hususları.
- » Ayrıca, katılım, toplumsal cinsiyet rolleri ve toplumsal cinsiyet ile ilgili

toplum düşünceleri, göç geçmişi ve kültürlerarası yetkinlik, uluslararası gençlik değişimi ve dernek içi çalışmalar gibi ergenlik ve gençlik çalışmalarının güncel konuları eğitim standartlarının bir parçası haline getirilir.

» Federal eyaletlerin, yukarıda belirtilen eğitim kurslarının yalnızca akredite ve SGB VIII Kanunu anlamında kamu gençlik refahı sağlayıcıları sayılan kurumlar tarafından gerçekleştirilebileceğini bağlayıcı bir şekilde düzenlemesi önerilir.

Daha fazla bilgi için:
<https://www.juleica.de>

Gönüllü hizmetlerin sertifikalandırılması

Der Bundesfreiwilligendienst (BFD) und die Jugendfreiwilligendienst bieten Bildungsangebote für die Freiwilligen an. Diese sind verpflichtend.

Toplamda, on iki aylık bir hizmet süresince 25 günlük bir eğitime katılmak gerekmektedir. Bir gönüllü hizmetinin on iki aydan daha uzun sürmesi halinde, uzatılan her ay için bir eğitim günü eklenecektir.

Eğitim günleri genellikle gönüllü hizmeti kurumları ve Federal Eğitim Merkezleri tarafından seminer haftaları şeklinde sunulmaktadır. Yasa gereği, Almanya'daki FSJ için her biri en az beş gün sürmesi gereken bir ilk giriş, bir ara ve bir bitiş semineri düzenlenmektedir.

BFD'de gönüllüler, 25 eğitim gününün beşini federal bir eğitim merkezinde (<https://www.bundesfreiwilligendienst.de/bildungszentren.html>) geçiriyor ve burada zorunlu olan siyasi eğitim kurslarına katılıyor. Kalan eğitim günleri için, Federal Aile ve Sivil Toplum Görevleri Başkanlığı'na ait (BAFZA) eğitim merkezleri de ayrıca seminerler sunmaktadır. Bu ilave eğitimler başka eğitim merkezleri tarafından da verilebilmektedir. Seminerlerin düzenlenmesi ve organizasyonu merkezi idarelere ait olduğu için seminer şekil ve gerçekleştirilmesi dernekten derneğe değişebilmektedir. Tüm seminerler gönüllüler için ücretsizdir. Detayları kurum tarafından, ancak merkez ve gönüllüler ile koordineli olarak düzenlenir.

Eğitim günleri mesai olarak kabul edilir. Eğitim günleri sırasında izin alınamaz.

Daha fazla bilgi:
FSJ'de Eğitim Günleri: <https://www.fsj-ganztagsschule.de/die-bildungstage/>

Federal eyaletler düzeyinde gönüllülük çalışmaları ile ilgili sunulan eğitim örnekleri

Baden-Württemberg

Kırsal Alan ve Tüketici Koruma Bakanlığı, "önemli sivil toplum görevleri ve yöneticilik için kırsal bölgelerdeki gençlerin gönüllü çalışmaya kazandırılması" konusundaki projeler için finansman sağlıyor. Teşvikler, Baden-Württemberg eyalet hükümetinin "Sosyal Birlik ve Beraberlik Programı" kapsamında verilen bir finansmandır. Sekiz tematik alan çerçevesinde, bu bölümler arası program, özellikle değişim ve karşılaşmalar yoluyla sosyal uyumu sür-

dürülebilir bir şekilde güçlendiren ve teşvik eden cesur ve geleneksel olmayan, özellikle düşük eşikli yaklaşımları teşvik etmeyi amaçlamaktadır. <https://bit.ly/34UwZ30>

Bavyera

Bavyera'da toplumsal katılım ve gönüllülük alanında daha fazla eğitim ve sertifikalandırma programlarına buradan ulaşabilirsiniz: <https://www.lbe.bayern.de/service/fortbildung/index.php>

Kuzey Ren-Vestfalya

NRW Gönüllülük Stratejisi kapsamında, Kuzey Ren-Vestfalya eyaleti hükümeti, saha çalışmaları için etkili destek imkânları ile korona salgınından sonra toplumsal katılım ve gönüllülüğün yeniden başlaması veya devamı için ivme sağlamak istiyor. Meslek içi eğitim alanında uzmanlaşmış kurumlar, Kuzey Ren Vestfalya eyaleti başbakanlığından somut eğitim projeleri için finansman başvurusunda bulunabilirler.

Gönüllülük stratejisinin bir parçası olarak, aşağıdaki konular öncelikli olarak belirlenmiştir:

» Toplumsal katılım ve gönüllülükte halkla ilişkiler

» Üye bulmak ve üyelerin devamlılığını sağlamak

» Genç yeteneklerin teşviki ve derneklerin yönetim kurullarına girme veya diğer gönüllü kurumlara katılımını sağlamak

» Eksik gelirler, kapanan tesisler, devam eden personel ve malzeme maliyetlerine rağmen planlanan etkinlik ve hizmetlerin iptal edilmesi gibi konularla baş etmek

» Gönüllü çalışmada çeşitli yasal konular (örneğin sorumluluk, dernek hukuku, vergi hukuku, sigorta hukuku, bağış hukuku, medya kullanım hakları, veri koruma)

» Gönüllülük için dijitalleşme fırsatlarını kullanmak

Daha fazla bilgi için: <https://www.engagierte-in-nrw.de/engagementstrategie>

Hessen

Hessen Sosyal İşler ve Entegrasyon Bakanlığı 2001 yılından bu yana gönüllü ve toplumsal katılımı destekliyor ve sertifikalandırma programının bir parçası olarak sertifika programlarını destekliyor. Bugüne kadar Almanya'da benzeri görülme-

» **Gönüllülük sisteme hareket getiriyor. Biz buna gençlik bilgi sistemi diyoruz.** «

Yusuf Emre Akyol

» Eğitim haftaları gönüllüler tarafından bir zenginlik olarak algılanıyor. Okuldaki derslerden çok farklıdır. Seminer içeriğine katkıda bulunma imkânı var ve aynı yaştaki gönüllülerle birlikte yepyeni deneyimler yaşayabilirsiniz. «

BMFSFJ'den Hanno Fietz

yen bu eğitim imkânı aynı zamanda gönüllülerin kıymetli katkılarının takdir edilmesinin de bir göstergesidir. Programın amacı, insanları gönüllü çalışmada desteklemek ve çalışmalarını sürdürmeye teşvik etmektir. Hessen sertifikalandırma programı, sertifikalandırma programlarını teşvik eder ve gönüllüleri yerel dernek ve girişimler ile buluşturur.

Sertifikalandırma programı, gönüllü yönetimi, dernek yönetimi, grup liderliği vb. gibi genel eğitimler sunar. Bununla birlikte, belirli derneklerin ve girişimlerin, örneğin huzurevinde yapılan gönüllü çalışma konusunda eğitim vermek üzere, çok özel içerikli programları da olabilmektedir.

Finansman, yereldeki dernek ve girişimlerin gönüllülük çalışmalarını desteklemek amacıyla sağlanmaktadır. Bu nedenle, toplumsal katılım ve gönüllülük için 30'dan fazla yerel iletişim noktası tarafından finansman sağlanmaktadır. Bunlar gönüllülük ajansları olabileceği gibi

belediyeler ve ilçe yönetimleri de olabilmektedir.

Bu iletişim noktaları, toplumsal katılım ve gönüllülük için sertifikalandırma programları başlatır ve koordine eder. Yerel dernekler ve inisiyatiflerle birlikte ihtiyaçları belirleyerek yerel bir sertifikalandırma programı oluştururlar.

<https://bit.ly/3GNph97>

Aşağı Saksonya

Gönüllülerin eğitim konusunu sistematik olarak araştırmak için Aşağı Saksonya Sosyal İşler, Sağlık ve Eşitlik Bakanlığı, Klosterkammer Hannover ve Aşağı Saksonya Eyalet Başbakanlığı "Gönüllülerin Eğitimi – Aşağı Saksonya eyaletinde ampirik bir çalışma" isimli bir araştırma projesini başlattı. Oldenburg Üniversitesi'nin 2017 yılında yaptığı ve 3.500'den fazla gönüllünün katıldığı Gönüllü Eğitimi Araştırması, Sonuçlar ve Uygulama Önerileri, isimli çalışmaya aşağıdaki linkten ulaşabilirsiniz.

<https://bit.ly/3Jqp1HZ>

Türkiye

Türkiye'de, Almanya'dakine benzer bir gönüllülük ve gönüllü çalışma sertifikalandırma ve takdir sistemi bulunmamaktadır. Ancak bu, eğitim programlarının olmadığı ve gönüllü çalışmanın takdir edilmediği anlamına gelmez.

Türkiye'nin 81 ilinde 14–29 yaş arası gençlerin ücretsiz olarak kullanılabileceği 390'dan fazla gençlik merkezi bulunuyor. Merkezler tarafından koordine edilen 1400 gençlik lideri çalışıyor. Merkezlerde kadrolu gençlik liderlerinin yanı sıra, ücretsiz çalışan çok sayıda gönüllü gençlik lideri de bulunuyor. Gençlik ve Spor Bakanlığı, gençlik liderleri için zaman yönetimi, gelişim psikolojisi, iletişim ve birçok farklı konuları içeren modüller bir eğitim sunmaktadır. Eğitim, ancak 70 puan elde edilirse geçilmiş sayılan bir sınavla tamamlanır. Bunu bir tür staj niteliğindeki pratik bir sınav takip ediyor. Alınan sertifika gençlik liderlerinin Türkiye'deki tüm gençlik merkezlerinde çalışmaya yetkili kılar. Yılda iki kez, gençlik liderleri ileri eğitim niteliğinde olan değerlendirme toplantılarına katılabiliyor.

Buna ek olarak, belirli konularda gönüllü kulüplerde çalışan gönüllü gençlik liderleri destek vermektedir. 17.000 aktif gönüllü gençten oluşan bir havuz bulunmaktadır. Havuza girebilmenin ön koşulu öğrenci olmaktır. Havuza girmek isteyen gençler Gençlik ve Spor Bakanlığına önerilir. Bakanlık ayrıca öğrenci yurtlarının yanı sıra öğrenci ve öğrencilere geri ödemeli ve Almanya'daki BAFÖG

benzeri burslardan da sorumludur. Havuzdan gelen gönüllüler yurt ücreti ödemek zorunda olmayıp bir tür burs almaktadır. Bu sayede gönüllü olmak için bir teşvik oluşturularak, çalışmaları takdir edilmektedir.

Ayrıca gençlik kamplarında da gönüllüler görev yapmaktadır. Yaz aylarında Türkiye'de deniz ve dağ kampları bulunmaktadır. Gençler tatil dönemlerinde yaklaşık bir haftayı bu kamplarda geçirir. Kamp liderleriyle birlikte çeşitli boş zaman aktivitelerini üstlenirler. Bir haftalık hazırlık seminerinde kamptaki görevlerine hazırlanırlar ve bu kamp görevi için gerekli olan bir sertifika alırlar. Takdir olarak, seyahat masraflarının karşılanmasına ek olarak, küçük bir cep harçlığı da alırlar.

Genç gönüllülere bir tür üye kartı verilmektedir. Bu kart ile katıldıkları gönüllü faaliyetlerinin de bulunduğu bir özgeçmiş de yükleyebildikleri dijital bir platformu kullanabiliyorlar. Üyelik kartını alabilmek için en az 30 gönüllü faaliyetine katılmaları gerekmektedir.

Gönüllülük Yılı 2019

Gençlik ve Spor Bakanımız Sayın Dr. Mehmet Muharrem KASAPOĞLU

tarafından, 7 Aralık 2018 tarihinde Ankara'da gerçekleştirilen BM Dünya Gönüllüler Gününde, ülkede bir gönüllülük seferberliği başlatmak amacıyla 2019 yılı "Gönüllülük Yılı" ilan edilmiş olup 2019 Gönüllülük Yılı Lansman Programı gerçekleştirilmiştir.

Sivil toplum, özel sektör ve kamu kurum ve kuruluşları arasında gönüllülüğe ilişkin iş birliklerini en üst düzeye çıkarmak ve kaynakların etkin şekilde kullanılmasını sağlamak amacıyla Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından hazırlanan 2019 Gönüllülük Yılı Strateji Belgesi kamuoyuna açıklanmıştır

Gönüllülük Yılı Strateji Belgesi 5 temel odaktan oluşmaktadır:

- » Gönüllülük kültürünün güçlendirilmesi
- » En son teknolojilerin daha etkin kullanımı
- » Daha etkili düzenleme ve risk yönetimi
- » Gönüllü yönetiminin ve eğitiminin güçlendirilmesi

» Kurumlar arası ilişkilerin güçlendirilmesi

Gönüllülüğün tanınması ve değerlendirilmesi

Bakanlığımıza bağlı birimlerin gönüllülük alanında devam eden ve yapılması planlanan çalışmalarına ilişkin hazırlanan 2019 Gönüllülük Yılı Eylem Planı yürürlüğe girmiş olup 2021 yılında güncellenmiştir.

Diğer taraftan 2021 yılında Türkiye Gönüllülük Araştırması İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Araştırma Merkezi iş birliğinde gerçekleştirilmiştir. Amacı Türkiye'de gönüllülükle ilgili mevcut durumu ve gönüllülük potansiyelini açığa çıkarmak ve gönüllülük alanında farklı uygulama modellerinin geliştirilmesinde kullanılacak bilimsel verileri ve analizleri ortaya koymaktır. Türkiye Gönüllülük Araştırmasının boyutsal bir araştırmaya dönüştürülmesi planlanmaktadır.

Motivasyon

Gönüllülük ile ilgili önemli bir soru, temel nedenlerin yanı sıra gönüllülükteki potansiyeller ve önkoşullarıdır. İnsanları, diğer insanları desteklemek, sosyal projeler başlatmak veya siyasi fikir ve girişimleri uygulamaya koymak için zaman, enerji, çaba ve bazen finansal kaynaklara yatırım yapmaya motive eden nedir? Türkiye'nin yanı sıra Almanya'daki gönüllülük konusunu ele alan araştırmacılar bu sorularla ilgilenmektedir. İlk izlenim sebeplerin aslında oldukça benzer olduğunu göstermektedir. Ön planda başkaları için çalışmanın keyfi var. Gönüllülerin büyük çoğunluğu, başkalarına yardım etme veya belirli konuları veya grupları savunma arzusuyla başlar gönüllü çalışma. Birçoğu da ihtiyaç duyulma veya kendi çalışmalarıyla fark yaratma duygusuyla gönüllü olur.

Bu fedakârlık düşüncesiyle yanı sıra, gönüllü olmak için kişisel sebepler de büyük rol oynamaktadır. Özellikle, gönüllü olarak çalışırken yeni insanlarla tanışma ve temaslarını sürdürme, günlük yaşamlarında değişiklik yaratma ve kendi ilgi alanlarında bir şeyler yapma beklentileri yaygındır. Ayrıca anlamlı bir görev arayışı birçok kişiyi katılmaya motive eder. Bu bağlamda çok önemli bir husus ise, insanlar gönüllü çalışmaya başladıktan sonra, bir daha vaz geçememeleridir. Aşağıdaki bölüm, her iki ülkede de gönüllülük nedenleri hakkında araştırma sonuçlarından bazı örnekler verip ve gönüllülerin söz sahibi olmalarına izin verir.

» *Hayata anlam veren aslında insanlarla olan ilişkilerdir.* «

Wilhelm von Humboldt

Almanya'daki gençlerin gönüllük motivasyonları

Almanya'da gönüllük ile ilgili düzenli olarak yapılan anket ve araştırmalarda katılımcıların motivasyonlarını da incelemektedir. Bu konuda önemli bir araç Almanya Gönüllü Araştırması'dır (FWS). Bu araştırma, Almanya'da 14 yaş ve üzeri kişilere yönelik gönüllük ile ilgili yapılan temsili bir araştırmadır. Gönüllük faaliyetleri ve gönüllü olma isteği konusundaki bilgiler telefon görüşmelerinde toplanır ve nüfus grupları ve bölgelere göre belirlenebilmektedir. Gönüllü Araştırması, gönüllük konusunda sosyal durum tespitinin temel dayanağıdır.

<https://www.dza.de/forschung/fws>

2017 yılı 4. Gönüllü Araştırması'nın "Almanya'da Gönüllük" başlığı altında İngilizce özetine aşağıdaki adresten ulaşabilirsiniz:

<https://bit.ly/3oNPLkv>

Gençlere odaklanan gönüllük motivasyonuna ilişkin bir diğer önemli araştırma ise 2019 yılında Alman Çocuk ve Gençlik Vakfı (DKJS) tarafından gerçekleştirildi. Gençler ne zaman gönüllü çalışmalara başlar? Motivasyonları nedir ve ilgi alanları nelerdir? Gönüllü olabilmeleri için hangi koşullar olmalı? DKJS, 15 ila 27 yaş arası gençleri Almanya'daki toplantılara ve yerel gelecek atölyelerine davet etti.

Sonuçları aşağıdaki linkten ulaşabileceğiniz sonuç raporunda inceleyebilirsiniz:

<https://bit.ly/34UHDaK>

Farklı motivasyon sebeplerinden bazıları:

Gençler hangi nedenlere gönüllü oluyor?

- » Toplum yararına yardım etmek ve çalışmak (% 72,6)
- » Çalışma şevki (% 71,4)
- » Yeni şeyler öğrenmek (% 64,5)
- » İnsanlarla bir araya gelmek / iletişim kurmak (% 62,6)
- » Eğitim almak (% 41,8)
- » Kariyerde ilerlemek (% 26,4)
- » Tanıma ve takdir (% 22)
- » Ek gelir sağlamak (% 13,5)

Türkiye'deki gençlerin gönüllü olma motivasyonları

Doç. Dr. Murat Şentürk

Türkiye'de gönüllülükten bahsedildiğinde akla gelen ilk yaş grubu, toplumun diğer üyelerinden çok daha fazla gönüllü olması beklenen gençlerdir. Ancak gençlerin gönüllülük konusunu daha çok insana veya doğaya yardımcı olan bireyci bir davranış olarak gördükleri ve gençlerin STK'larda, yardım kuruluşlarında ve kolektif düşünceye pek dahil olmadıkları söylenebilir. Gençlerin STK'lara mesafeli olmalarının başlıca nedenleri, STK'lar hakkında olumsuz görüşler, STK'larla ilgili güvenlik kaygıları ve bir ekipte çalışmanın zorluğudur. Bu nedenle, sadece az sayıda öğrenci ve üniversite mezunu gönüllü çalışmayı temsil ve

katılım ile ilişkilendirse de bu sayının geçen yıllar içinde giderek arttığı görülmektedir. Türkiye'deki tanınmış STK'lardan bazılarının gönüllülüğü aktif vatandaşlık ve katılımı yakından ilişkilendirmesi bu gelişimde önemli rol oynamıştır. Ayrıca Türkiye'de üyelik ve gönüllülük arasında önemli hukuki ve uygulama farkları bulunmaktadır. Bir kuruluşa üye olmanın mutlaka aktif gönüllü olunacağı anlamına gelmeyebilir. Türkiye'de bir kuruma üye olmadan da gönüllü olmak mümkündür ve gönüllülük üyelikten ayrı bir statüye sahiptir. Ayrıca sadece kurum ve gönüllüler arasındaki ilişki ve iletişimi kapsamaktadır.

Türk gençlerinin önemli bir kısmı öğrenimleri sırasında gönüllülük konusunda deneyimler kazanmaktadır. TEGV (Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı) tarafından yayınlanan bir bilimsel araştırma, gönüllülüğün eğitim düzeyiyle arttığını göstermiştir (Atılğan, Erdoğan, Günim & Güveli, 2008).

Türkiye'den gençlerin okul ve üniversite yıllarından ve çalışmalarından sonraki gönüllü deneyimleri hakkında henüz bir araştırma verisi bulunmamaktadır. Okul veya üniversiteden sonra iş hayatına girdikten sonra gönüllü çalışmanın da azaldığı görülmektedir. Deneyimler,

gönüllü olmaya devam etmeyeceklerini veya gönüllü olmaya devam etseler de daha az vakit ayırdıklarını göstermektedir. Bunun bir nedeni, özellikle çalışma hayatının ilk yıllarında yaşanan yüksek rekabet baskısı ve üniversite mezunları arasında nispeten yüksek olan işsizliktir. Diğer faktörler arasında uzun çalışma saatleri ve şehir yaşamının yoğunluğu yer almaktadır. Buna ek olarak, evlendikten sonra da gönüllü çalışmanın ya azaldığı ya da tamamen sona erdiği izlenmektedir. Türk aile yapısına has çeşitli faktörler nedeniyle, Türkiye'de insanların boş zamanlarını nasıl geçirdikleri konusunda da bir değişim yaşandığı fark edilmektedir. Evli çiftlerin de geniş aile içinde yerlerini ve görev aldıkları, yoğun aile ilişkilerinin yanı sıra ebeveynlik görevleri veya çocukların bakımında üstlendikleri rolleri de bu konuda önemli bir yer almaktadır.

2016 yılında İstanbul Üniversitesi öğrencileri arasında yapılan bir araştırmada, üniversite öğrencilerinin % 60,1'i eğitim, % 51,1'i çocuk, % 46,7'si gençler, % 42,1'i çevre, % 27,8'i yoksulluğun azaltılması, % 27,4'ü din hizmetleri, % 26,5'i sağlık hizmetleri, % 25,6'sı yaşlılar, % 22,5'i insan hakları, % 21,8'i engelliler, % 21,4'ü kadınlar, % 21,3'ü hayvanlar ve % 13,9'u iş konularında gönüllü olduklarını ortaya koymuştur. Gönüllü çalışmaya katılan öğrencilerin eğitim, çocuk, genç ve çevre konularına daha fazla ilgi gösterdikleri

ortaya çıkmıştır. Buradan yola çıkarak gençlerin hizmet odaklı alanlara daha fazla ilgi gösterdikleri düşünülmektedir. Ancak aynı zamanda bu alan tercihi sadece üniversite öğrencileri arasında görülmediği, ortaokul ve lise öğrencileri ve hatta çalışanlar arasında da benzer bir eğilim gözle çarpılmaktadır.

Son yıllarda, gençlerin insani yardım ve afet yardımı için gönüllü olmayı tercih ettikleri dikkat çekti. Bu durum için doğrudan Türkiye'deki göçmen ve sığınmacı sayısındaki çarp

» Erken yaşlarda grup lideri olarak sorumluluk aldım. Kendi grubum benim için çok önemliydi ve bunu başkalarının da yaşamasını istedim. Daha sonra, askerlik görevi yerine yapılan toplum hizmetimde, sorumluluk almayı sevdiğimi fark ettim. Dolayısıyla bu alandaki çalışmalarım bugüne kadar devam etti. Fakat gönüllülük için de kaynaklar olmalı. Gönüllülük sistemi, uygun önkoşullar olmadan çalışmaz. «

Hans Steimle,
BAG Evangelische Jugendsozialarbeit

» Başkaları için bir şeyleri iyileştirmek benim için hem bir hak hem de bir fırsat. «

DKJS programına katılan bir genç

pıcı artışın yanı sıra ülkedeki doğal afet durumu gösterilebilmektedir. Uluslararası toplumun savaş ve göç dalgaları sırasında yalnız bıraktığı ve transit göçten ziyade giderek kalıcı göçü hedefleyen sığınmacılara ev sahipliği yapan Türkiye’de göçmenlere yönelik gönüllü çalışmalarda artış beklenmektedir.

İş ve mesleki alanlarda gönüllü çalışmaya öncelik verilmemesinin sebebi ise, henüz öğrenci olan gençler için çalışma hayatının herhangi bir önem arz etmemesinden kaynaklanmaktadır. Gönüllülük programlarında mesleki gelişime ve kariyer

desteğine daha çok önem veren üniversite kulüplerinin ve STK’ların etkisiyle öğrenciler yine de son yıllarda bu alanlarda gönüllü olmaya başladılar. Gönüllülüğün hangi meslek ve alanlarda yapıldığına bakıldığında, gençlerin okudukları bölümlerle ilgili alanlarda gönüllü olmayı tercih ettikleri görülebilmektedir. Öğrencilerin % 27,2’si kariyer planlarına uygun gönüllülük programları seçebileceklerini düşünüyor. Üniversite öğrencileri gönüllü olmak istedikleri bir alanı seçerken öncelikli olmasa da meslek tercihi ve kariyer planlarını dikkate aldıklarını göstermektedir (Şentürk & Turan, 2016, s. 343).

Türkiye’de gençlerin gönüllü faaliyetleri için kurumsallaşmış güçlü STK’ları tercih ettiğini söyleyebiliriz. Ancak yine de kurumsallaşmış STK’larda görülen profesyonelliğin gönüllülüğün esnek ve insancıl doğasıyla çelişebileceğinden, gençler çok fazla kurumsallaşmış STK’lardan uzaklaşabilmektedir. Ayrıca gençler bu tür STK’ların süreçlerine katılmakta zorlanabilmektedir. 2019 yılında yapılan bir araştırma, farklı yaş gruplarındaki gönüllüler arasında farklılıklar olduğunu, örneğin genç ve yaşlı gönüllülerin motivasyonları ve kurumlardan olan beklentileri açısından farklılık olduğu anlaşılmaktadır. Genç gönüllüler, karar süreçlerine katılmalarının sınırlı olduğunu ifade etmiştir (Yurttagüler, 2020). STK’ların kurumsal yapılarındaki aşırı profesyonelleşme ve gençlerin karar süreçlerinde yeterince yer almamaları nedeniyle gönüllü çalışmadan vazgeçmelerine yol açtığı tespit edilmiştir.

Türkiye’de gençlerin gönüllü olmalarının temel nedenleri, diğer insanlara yardım etmenin verdiği mutluluk hissi, manevi tatmin (inanç), topluma katkıda bulunma arzusu ve bilinçli sorumluluktur. Gençler için diğer önemli faktörler ise gönüllülüğün insanlar üzerindeki etkiyi görme arzusunun yanı sıra bu etkileri görürken duyulan manevi tatmindir (Şentürk & Turan, 2016, s. 343). Bu düşünceden yola çıkarak gençler için, çalışmalarının etkisini doğrudan görebilecekleri bir alan seçmenin gönüllü olma motivasyonlarıyla yakından bağlantılı olduğu sonucuna varılabilir. Aynı zamanda gençler gönüllülüğü siyasetin dışında bir şey olarak görüyorlar. Ne gençler ne de

diğer gruplar gönüllülüğü siyasi bir ifade olarak tanımlamamaktadır. Yurttaşlar'a göre, gönüllülüğün bu apolitik karakteri, gönüllülüğün çoğu zaman hayır işleriyle ilişkilendirilmesinden kaynaklanmaktadır.

2008 TEGV araştırmasında, gönüllüler (sadece gençler değil) çalışmalarını için şu nedenleri göstermiştir: başkalarına yardım ederek mutlu olma (% 97,4), yeni insanları tanıma (% 94,1), yakın çevredeki sorunların çözümüne katkıda bulunma (% 93,7), gelecek nesiller için dünyayı daha iyi şekillendirme (% 91,2) ve kişisel ilgi alanlarında çalışma imkânı (% 90,8) (Atılğan, Erdoğan, Günim & Güveli, 2008). Türkiye'de özellikle okumayan gençler için gönüllülük için en önemli motivasyon faktörleri ise toplum duygusu ve düşünce yapısının yanı sıra bir konuya katkıda bulunma veya bir gruba mensup olma arzusudur.

İnsanları gönüllülüğe duyarlı hale getirmek için, gönüllülük kavramını popülerleştirmek ve gönüllü projelere daha fazla görünürlük sağlamak çok önemlidir. Gençlerin önemli bir kısmı nasıl gönüllü olabileceklerini bilmiyor ve kendilerini yeterli gör-

müyorlar. Bilinçlendirme kampanyaları aslında herkesin gönüllü olabileceğini vurgulamalıdır. Böyle bir çalışma herkesin en az bir şeyi iyi yapabileceğini ve en az bir konuda desteğe veya yardıma ihtiyacı olduğu sloganıyla yapılabilir. Gönüllülüğün önemini ve katkısını bütün toplumda vurgulamak için bilinçlendirme kampanyalarının yürütülmesi gerekmektedir. Farklı aktörler arasındaki işbirliği, gönüllülüğü teşvik etmek için bilinçlendirme ve uygulama kampanyalarının başarısının merkezinde yer almaktadır. Aktörler arasında işbirliğinin kurulması bu konudaki en önemli adımlardan biridir.

Bu yazı, Doç. Dr. Murat Şentürk 'ün Türkiye'deki gençlerin gönüllülüğü üzerine yazdığı daha uzun bir bilimsel makaleden derlenmiştir. Makalenin tamamına IJAB'ın web sitesi üzerinden İngilizce olarak ulaşabilirsiniz. Yazısında Türkiye'de gönüllülüğün tarihçesine de değinen Doç. Dr. Şentürk, gençlerin gönüllü olmak için motivasyon nedenlerini anlatıyor ve devlet düzeyinde gönüllülüğü desteklemenin ve teşvik etmenin yollarını tartışıyor.

» Başlayan, devam eder! «

Doç. Dr. Şentürk

<https://ijab.de/en/partner-countries/turkey/current-articles-on-turkey/youth-volunteers-in-turkey>

Doç. Dr. Murat Şentürk İstanbul Üniversitesi Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü

İnsanlar neden gönüllü olur

» Portekiz'deki gönüllü hizmetimle daha fazla sorumluluk almayı öğrendim. Bu tecrübe hayatımı kesinlikle etkiledi. Sosyal sorumluluğum arttı. Aynı zamanda geleceğimi de etkileyecek. Deneyimlerimi başkalarıyla paylaşmak istiyorum. Bütün bunlar sayesinde tamamen farklı bir bakış açısı kazandım. «

Muhammed Bilal Ekşi,
Civil Life

» Gönüllü çalışma karşısında maddi olmasa bile manevi bir karşılık almak güzel olurdu. Gençlerin gönüllü olması için daha fazla fırsat olmalı. Örgün ve yaygın eğitim birbirini tamamlayabilir. Yaygın eğitimin ne kadar güzel bir şey olduğunu gördüm. Sınırı yok ve sürekli yeni gelişmeler için olanaklar sunar. «

Nuri Soyucak,
GSB Atatürk YC

» Gençlik merkezleri olduğunu ilk kez lisedeyken duydum. Sonra üniversiteye başladığımda yeni insanlarla tanışmak istedim. Okumayı sevdiğim için de gençlik merkezinin ülkeyi dolaşıp çocuklara kitap verdiklerini görmek çok hoşuma gitti. Bu yüzden ben de bu çalışmalara katılmaya başladım. Üniversiteden sonra bile gönüllü olarak çalışmaya devam edeceğim çünkü bu hayatımın bir parçası oldu ve bana iyi geliyor. Hem çocuklarla hem de yaşlı insanlarla çalışıyorum, o kadar çok yönlü ki. Hayatım ne zaman sona erecek bilmiyorum ama yaşadığım sürece gençlik merkezinde çalışacağım. «

SümeYra Yilderim,
Aleymann Gençlik Merkezi Onursal Üyesi

» Ailem her zaman çok aktifti ve Almanya'ya sığınmacı olarak geldikten sonra bile bu hareketlilikleri devam etti. O zamanlar Kürt Gençler Derneğinde dans etmeye başlamıştım. Çok eğlenceliydi, daha fazlasını yapmak istedim ve sonra yönetim kurulunda görev almaya başladım ve böylece kendim ve üyeler için sorumluluk üstlendim. Sonra çalışmalar için aslında daha geniş bir alan olduğunu fark ettim ve derneğimiz djo'ya üye oldu. Orada 2005'te Federal Başkan seçildim. djo ayrıca DBJR üyesidir ve burada 2011'de Federal Başkan Yardımcısı seçildim. Bir mülteci çocuğu olarak, çocukların ve gençlerin haklarını siyasi arenada ve idareye karşı temsil ediyor olmamı gerçekten ilham verici buluyorum. «

Hetav Tek,
djo Federal Başkanı – Avrupa'da Alman Gençliği e.V.

» Annemle babam öğretmen. Bu beni çok etkiledi. Çocuklarla ve gençlerle bir arada olmak benim için her zaman ilginç olmuştur. Ve FSJ'nin benim için gerçekten meslek seçerken etkili oldu. Kendim ve başkaları için sorumluluk almak ve mümkün olduğunca çok farklı insanla bir araya gelmek istiyorum. Bu yüzden şimdi polis olmak için meslek eğitimine başlıyorum. «

Niklas Hellmich,
Bavyera'da bir spor kulübünde Alman Spor Gençliğinde (dsj)
Gönüllü Sosyal Yıl

» Toplumsal katılım için yapılan daveti merkezidir. Bu husus derinlemesine bir tartışma gerektirir! «

Ute Handweg,
Bundesarbeitsgemeinschaft Spiel & Theater (Federal Almanya Drama ve Tiyatro Üst Birliği) Genel Müdürü

“İnsanların yanında olmak güzel”

Uluslararası Damla Gönüllüleri Derneğinden Feyza Kılınç ile röportaj

Feyza, kendinden ve gönüllü olarak yer aldığın Uluslararası Damla Gönüllüleri Derneğinden bize bahsedermisin? Neler yapıyorsunuz?

Feyza Kılınç: Ben aslında psikoterapistim ama gönüllü olarak da çalışıyorum, yani Uluslararası Damla Gönüllüleri Derneğinde bu işi “gönülden” yapıyorum. Uluslararası Damla Gönüllüleri Derneği, ülke genelinde çevre, dezavantajlı gruplar, çocuklar, yaşlılar veya engelliler olmak üzere farklı alanlarda çeşitli gönüllülük projeleri yürüten birçok gönüllünün yer aldığı bir kuruluştur.

“Yemeğini Paylaş” isimli projemizde genç yaşlı çok sayıdaki gönüllüyü koordine ediyorum. İhtiyaç sahiplerine yemek dağıtıyoruz.

Nasıl yapıyorsunuz bunu?

Feyza Kılınç: Sabahın erken saatlerinden itibaren yemek hazırlayan gönüllü açıcılarımız var. Yemekler hazır olunca, diğer arkadaşlar yemekleri steril bir şekilde paketleniyor ve ihtiyaç sahibi insanların yaşadığı mahallelerde önceden belirlenmiş dağıtım noktalarına götürüyor. Aile ferdi sayısına göre, her aile yeterince yemek alabiliyor. Yani yemeklerin dağıtıldığı yerde değil evde yiyorlar yemeklerini. Bu proje sayesinde her gün 2 bin kişiye yemek verebiliyoruz.

Bu fikir nasıl ortaya çıktı?

Feyza Kılınç: Korona salgını sürecinde birçok insanın ekonomik durumu kötüleşti. Bu durum aslında işlerini kayb ettikleri için meydana geldi. Dışarı çıkma yasağı nedeniyle örneğin kafe ve restoranlarda çalışan birçok kişi işini kaybetti. Fakat aynı zamanda toplum içindeki birlik beraberliği ve uyumu da güçlendirmek istedik.

Kimler özellikle yardımınızdan faydalanıyor?

Feyza Kılınç: Örneğin işini kaybeden insanlar. Ancak yaşlı insanların da desteğimize ihtiyacı var ve çoğu zaman bize bir ailenin tüm fertleri geliyor.

Projeyi nasıl finanse ediyorsunuz? Günde 2000 öğün çok büyük bir sayı.

Feyza Kılınç: Gerekli para proje destekleyicimiz olan Gençlik ve Spor Bakanlığından geliyor.

Ama hâlâ bağımsız bir sivil toplum örgütüsünüz, değil mi?

Feyza Kılınç: Evet, elbette.

Maddi destek, örneğin aşçıların, personel giderlerinizi de kapsıyor mu yoksa sadece yemekler için gerekli olan malzemeler için mi kullanılıyor?

Feyza Kılınç: Sadece ihtiyacımız olan gıda maddeleri için para alıyoruz. Burada çalışan herkes bu işi % 100 gönüllü olarak yapıyor ve kimse para almıyor. Gönüllülerimiz hiçbir şey istemiyor. Bu sadece aşçılar için değil, aynı zamanda örneğin aileler çoluk çocuk bize geldiğinde sunduğumuz çocuk bakımı için de geçerlidir. Yaptığımız gönül işi, para işi değil.

Ekim ayındaki Türk-Alman Uzman Günü Sempozyumunun ilk bölümünde çalışmalarınızı tanıtmıştın ve herkesi çalışma aşkıyla etkilemiştin. Bu şevk nereden geliyor?

Feyza Kılınç: Yardım edebildiğimiz insanların yüzündeki o mutluluğu görmek beni mutlu ediyor. İnsanların yanında olmak güzel. Eğer sebebini sorarsanız: İnsanların yüzünün güldüğünü görmek istiyorum.

Bu düşüncen gönüllülükle gelen bir yaşam biçimi mi?

Feyza Kılınç: Kesinlikle etkileniyorsun. Altı yıldır Uluslararası Damla Gönüllüleri Derneği için çalışıyorum ve burada yaptığımı hayatım boyunca yapmak istiyorum.

Ama hayatını da geçindirmek zorundasın? En azından masraflarını karşılayacak bir cep harçlığı alsan iyi olmaz mı? Gönüllülüğün profesyonelleştirilmesi hakkında ne düşünüyorsun?

Feyza Kılınç: Biz zaten profesyonel çalışıyoruz. Ne yaptığımızı çok iyi biliyoruz. Sadece gönüllü olarak, yani parasız yapıyoruz. Psikoterapist olarak çalışıyorum ve bu nedenle gönüllü olarak yaptığım iş için para almak zorunda değilim. Tabii ki, bahsettiğiniz profesyonelleşme fikri bana tamamen yabancı değil. İşimin ve gönüllü olarak yaptığım çalışmaların gittikçe nasıl daha fazla birbirine yaklaştığını da fark ediyorum. Bir psikoterapist olarak mesleki bilgim gönüllü çalışmamda bana çok yardımcı oluyor.

Türk-Alman Uzmanlar Günü Sempozyumu sırasında Türkiye ve Almanya'daki gönüllülük arasında hangi farkları gördün?

Feyza Kılınç: Farklılıklar gerçekten büyük gibi görünüyordu. Sempozyumdan sonra, oradaki gönüllülük sistemi hakkında daha fazla şey öğrenmek için Almanya'daki arkadaşlarla iletişime geçtim. Sanki çok iyi fiyans edilmiş bir iş dalı gibi geldi bana. Türkiye'de gönüllülük % 100 gönüllülerin yaptığı çalışmalar demek. İşimizi gönülden yapıyoruz, para yüzünden değil. Hiç kimse bunun karşılığında para almayı düşünmüyor.

Feyza Kılınç, Ankara'da ihtiyaç sahibi insanlara yemek dağıtan bir STK'nın gönüllüsü olarak çalışıyor. Gönüllü olmak için onu motive eden sebeplerden bahsediyor.

“Ciddiye alınmak herkes için önemli bir deneyimdi”

AB Eğitim Kültür ve İnsan Hakları Çalışmaları Derneğinden Tillie Kluthe ile röportaj

“Mersin Uluslararası Etkinlik Grubu” (kısaca: “Mersin International”) Temmuz 2016'da Tillie Kluthe tarafından kuruldu. Türkiye'nin güney kıyısında yer alan Mersin ve Berlin arasında uzun yıllardır gidip geliyor. “Freundschaftsverein Berlin-Mersin e.V.”, Kardeş şehirleri Tempelhof-Schöneberg / Berlin ve Mezitli-Mersin Dayanışma Derneğinin yanı sıra AB değişim projeleri ve etkinlikler konusunda çalışan Mersin'deki “AB Eğitim, Kültür ve İnsan Hakları İşgücü Derneğinin” başkanıdır.

Tillie Kluthe, Mersin'deki arkadaşlarıyla birlikte liman kentinde artan gerginlikleri fark etmişti: Suriye savaşının başladığı 2011 yılından bu yana binlerce sığınmacıyla birlikte Mersin nüfusu yaklaşık % 30 arttı. Yanlış bilgi ve önyargılar nedeniyle günlük hayat ve sosyal medyada, yerel halk Suriye'den gelen insanlara karşı giderek daha

olumsuz bir tutum alıyordu. Kluthe ve arkadaşları, kapsayıcı, kültürlerarası Erasmus+ projeleriyle kazandıkları deneyimlerini kullanarak göç deneyimi olan Türk, Suriyeli ve diğer gönüllülerle birlikte yerel düzeyde mahalle şenlikleri düzenleyerek kültürlerarası bir yakınlaşma fikrini ortaya atmıştır. Takip eden yıllarda çok düşük bir bütçeyle ve sadece küçük yerel sponsorların yardımıyla ve Mezitli belediyesi, yerel dernekler, girişimler, okul mensupları ile Mersin Üniversitesi iş birliğiyle bahar şenlikleri düzenlediler.

Tillie Kluthe'ye bu projeyi kurma ve yerel gönüllülerle çalışma deneyimini sorduk.

İçerik, organizasyon, siyasi açıdan bu projenin özelliği nedir?

Tillie Kluthe: Fikir, Berlin'den tanıdığım “Kiezfeste” olarak adlandırılan mahalle şenlikleri ve Erasmus+ projelerindeki deneyimlerden esinlenerek ortaya çıktı. “Mersin International”ın özelliği açıkça burada rengarenk bir potpuri içinde bir araya gelen insanların, yerel kurumların, derneklerin ve girişimlerin karışımıdır. Hem organizasyon ekibinde ve şenliklerin programına katkıda bulunanlar olarak hem de misafir olarak çok çeşitli insanlara hitap etmek bizim için çok önemliydi. Bir günlük şenlikler en fazla iki ay süren çok kısa sürede düzenlendi. Herkesin çok esnek

ve her an her şeye hazır olması gerekiyordu. Sunulan etkinlikler çeşitli yaş gruplarına hitap ediyordu ve onları aktif şekilde çalışmaya dâhil etmeyi amaçlıyordu. Farklı etnik köken ve sosyal gruplardan insanlar katıldı; yerel derneklerin ve girişimlerin bilgilendirme stantları yanı sıra dans, sanat, spor, tiyatro, eğitim atölyeleri dans ve müzik eşliğinde tam günlük bir sahne programı içinde yer aldı. Bağış karşılığında yemek ikram edildi ve yüz boyama etkinliği yapıldı. Şenlikler çok kısa sürede daha da popüler hale geldi ve 1.000 kadar ziyaretçi katıldı. Şenliklerin hazırlıkları düz bir hiyerarşi içinde ve kapsayıcılık ilkesini göre yapıldı. Herkes genel konseptte uyduğu sürece istediği ve yapabileceği çalışmayla katkıda

bulunabilecekti. Birçok katılımcı ve konuk için şenliğin siyasi tarafsızlık, ticari olmayan tutum ve hayır amacıyla yapılması çok önemliydi. Kùltürler arası diyalog düşüncesi ise mahalle sakinleri tarafından coşkuyla karşılandı. “Yabancılara” karşı olan önyargılara rağmen, birçok ziyaretçi başka ülkelerden gelen insanları tanımaya büyük ilgi ve açıklık gösterdi.

**Mersin'deki gönüllülere nasıl ve nereden ulaştınız?
Ne gibi zorluklar ya da engellerle karşılaştınız?**

Tillie Kluthe: Başlangıçta daha önceki projeler sayesinde zaten tanıdığım insanları aradıktan hemen sonra, başta Facebook olmak üzere sosyal medyayı kullanmaya başladık. Göç deneyimine sahip sakinlerin Facebook grupları, farklı ülkelerden gelen insanlara ulaşmak ve onları ekip üyesi, katkıda bulunanlar ve misafir olarak kazanmak için çok yardımcı oldu. Sözlü tavsiye yoluyla ve kartopu etkisiyle, tüm temaslar kuruldu. Takım içindeki düz hiyerarşi bizim için özellikle önemliydi. Yaş, etnik köken, eğitim düzeyi vb. konulara bakılmaksızın tüm gönüllüleri özgün fikir ve meziyetleri ile birlikte bir araya getirmeyi amaç. Göç hikâyesi olsun ya da olmasın, tüm sakinleri bir araya getirebilmek için, şenliklerin ekip toplantılarında çok dilli olmak, reklam ve moderatörlük yapmak, ayrıca misafir ilişkilerini yönetmek önemli konulardan bazılarıydı. Sonunda üstesinden gelmemiz gereken sadece iki sorun kalmıştı: tek bir aktivitede yapabileceğimizden çok daha fazla fikir vardı ve havanın güzel olmayacağından korkuyorduk. Neyse ki genel-

» **Hepimiz insanız ve içimizde insan sevgisi var. Gönüllü bir çalışma için doğrudan bize geldiğinde, tüm engellerin üstesinden geliriz ve gerçekten yardımcı olabildiğimiz için mutlu oluruz.** «

Mehmet Ali Selvi

de güneşli olan Mersin bu kez de bizi üzmedi. Ancak resmî tatiller, okul ve yarıyıl tatilleri, sınav günleri vb. nedenle şenliklerin planlanması yine de her zaman kolay olmadı.

Şenliklerin düzenlenmesine yardımcı olmak için gönüllüleri nasıl motive ettiniz?

Tillie Kluthe: Gönüllüleri motive etmek için ilk olarak temel fikri sunmak ve birlikte daha da geliştirmek için herkese açık gönüllü toplantıları düzenledik. Motivasyon açısından zorluk yaşamadık, çünkü çoğu zaman tüm ekip üyeleri ve katkıda bulunanlar bu çalışmada aktif yer almakta çok hevesliydi. Yerel halk için, farklı ülkelerden gelen insanlarla tanışma merakı ve birlikte

bir şeyler organize etme fikri çok çekiciydi. Öte yandan, göçmenler için şenlikler, yerel halkla iletişime geçme ve yeteneklerini ilgili bir kitleyle paylaşma fırsatı sundu. Bence tüm gönüllüler için çok önemli olan fikirleri ve yetenekleri için takdir edilmek ve ciddiye alınma deneyimi ve ortak bir projenin parçası olma duygusuydu. Bu girişimin bürokratik olmaması, tarafsız olması birçok kişi için çok önemli bir ön koşuldu. Ayrıca, birlikte mutlu, aktivite açısından zengin bir zaman geçirme, yeni insanlarla tanışma ve toplum ve mahalle için güzel bir şeyler yapmak herkes için eşsiz bir deneyimdi.

Sizce, kültürel açıdan kendi içinde çok farklı olan bir gönüllü ekibiyle çalışırken hangi başarı faktörleri vardı?

Tillie Kluthe: Kismen de olsa dil engeli nedeniyle hem sözlü hem de yazılı iletişim için çok dilli bir yapı gerektiriyordu, bu yüzden ekipte çok dilli üyelerin olması büyük bir avantajdı. Çok dilli yapılan bir çalışma için daha fazla zaman ve çaba gerekiyor. Özellikle çok açık, kapsayıcı yapı nedeniyle, ilk başta diğer ekip üye-

lerinin iletişim kurabileceği ve ana sorumluluğu üstlenecek kişilerle çekirdek bir ekip oluşturmak da önemlidir. Güven organizasyonda önemli bir husustur. Bu nedenle bazı üyelerin yıllarca girişimde yer alması ve ortak gönüllülük çalışmaları sayesinde birçok dostluğun kurulmuş olması faydalı oldu. Organizasyon toplantıları dışındaki ortak serbest zaman etkinlikleri de birbirini tanımak ve güven oluşturmak için faydalı oldu. Burada takım içinde meydana gelen yanlış anlaşımaların da aydınlatılabildiği ve önyargıların azaltılabildiği bir yer vardı. Bütçenin az olması nedeniyle sadece bazı kırtasiye ve spor malzemelerini küçük yerel sponsorların yardımıyla satın alabildik. Ekip üyeleri veya şenliklerde yardım edenler için maddi bir karşılık verilemedi. Bu yüzden şenliklerde katkıda bulunanlara isimli yaka kartları vererek, şenlik programında ve reklamlarda ismen anılmaları ile sembolik bir teşekkür ve takdir sunulmuştur. İlgili logolar basıldı

ve profilleri sosyal medyadaki dijital reklamlarda link olarak verildi.

Dijital medya bu projede nasıl bir rol oynadı?

Tillie Kluthe: Özellikle çok sayıda gence ulaşmak için Facebook ve Instagram'ı kullanmak önemli bir faktördü. Grubun temeli Facebook'ta atıldı ve bu platform gönüllülere, programa katkıda bulunanlara ve konuklara ulaşmak için de iyi bir ortam yarattı. Kendi aramızdaki iletişim için, Whatsapp'ta bir haberleşme grubunun kullanılması çok önemliydi. Herkesi anında haberdar etmenin tek yolu buydu. Kapsayıcılık ilkesinin gerektirdiği şekilde tüm ekip üyelerinin tüm toplantılara gelmesi mümkün değildi ve sosyal medya bu durumun çözülmesinde yardımcı oldu. Genç gönüllüler daha sonra Facebook sayfasıyla birlikte bir ağ oluşturabilecek Instagram platformunu devreye soktu. Bu çalışma sayesinde yereldeki insanlara, özellikle de gençlere ulaşmak için, daha da fazla fırsat sunuldu.

Projenin kalıcı bir etkisini görüyor musunuz?

Tillie Kluthe: Birçok gönüllü için Mersin International'ın şenlikleri ve ortak gönüllülük çalışmaları başka türlü asla tanışamayacak insanlar arasında kalıcı dostluklar yarattı. Ayrıca, daha sonraki görüşmelerde birçok gönüllüden, şenliklerin yaşam sevinçlerini arttırdığını ve gelecekteki kişisel, profesyonel kariyer üzerinde olumlu etkileri olan çok biçimlendirici bir deneyim olduğunu öğrendim. Herkes birlikte daha fazla faaliyet yapmak istedi ve bu girişimin dışındaki insanlar bile faaliyetlerimizden ilham aldı. İş birliği için çeşitli talepler geldi. Örneğin, geleneksel yerel bir sanat festivalinin organizatörleri, bölgedeki göçmen sanatçıları gelecekteki etkinliklere dâhil etmek istedi. Gönüllü çalışma takdir edildiği ve kalıcı izler bıraktığı için her sonraki şenlikte yerel destek bulmak ve gönüllüleri motive etmek daha kolay oldu. Tabii ki, şehirdeki bütün ortam ve havayı bir günden diğerine tümüyle değiştirmek ve toplumdaki çeşitli grupları önyargısız bir şekilde birleştirmek hâlâ en büyük dileğimiz. Bence Mersin International doğru ve önemli bir adımdı: Farklı ülkelerden gelen insanlarla şehirde oluşan değişiklikler sadece bir kriz olarak kabul edilmemeli, aynı zamanda bu durumun bir potansiyel ve karşılıklı zenginlik olduğu görülmeli. Böylece "Mersin International" gerçek hayat içinde küçük bir ütopya yaşamak ve göçmen ile şehir sakinlerinin birlikte yaşamayı daha keyifli hale getirmenin bir yolunu gösterme çabasıydı.

Mersin International'da çalışan bir gönüllü

Mehmet Ali Selvi (22 yaşında), psikoloji ve felsefe öğrencisi. Mersin Uluslararası Etkinlik Grubu'na 2018 yılında yerel bir Erasmus+ projesiyle katıldı: "Böyle bir projede gönüllü olarak ilk deneyimimdi. Motivasyonum mahalledeki atmosferi iyileştirmek için bir şeyler yapmaktı. Dışarıdan bakıldığında, böyle bir projede çok çalışmanız gerekiyor gibi görünüyor ancak harika bir deneyim. İnsanların gülümsediklerini gördüğümde, gerçekten buna değdi! O günden bu yana tekrar tekrar çalışmalarda yer aldım ve şimdi de Mersin'deki "AB Eğitim, Kültür ve İnsan Hakları Çalışmaları Derneğinde başkan vekili olarak görev yapıyorum. Ayrıca mesleki açıdan da bu konuda çalışmak istiyorum. Yüksek Lisansı Sosyal Psikoloji konusunda yapmayı, daha sonra da dezavantajlı gruplarla çalışmayı ve toplumsal cinsiyet çeşitliliğiyle ilgilenmeyi planlıyorum."

» *Deneyimlerime göre, Türkiye'de insanlar ve hatta yetkililer, bir projeyi desteklemek ve projeye katılmak için genellikle çok düşünmeden, ani karar verir.* «

Tillie Kluthe

İletişim:

Tillie Kluthe

AB Eğitim Kültür ve İnsan Hakları Çalışmaları Derneği

→ <https://www.facebook.com/abdernek/>

“Gönüllü olarak Suriyeli çocuklara bir gelecek oluşturabilmek beni mutlu ediyor”

Adana Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğretmeni Tahsin Özkan ile röportaj

Millî Eğitim Bakanlığı, Suriyeli ve Türk gençlerin Türk eğitim sistemine ve Türkiye işgücü piyasasına mesleki ve sosyal entegrasyonu için kapsamlı bir program hazırladı. Böyle bir program gönüllülerin yoğun desteğine ihtiyaç duyar. Bu gönüllülerden biri de Tahsin Özkan. Adana'daki “Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde öğretmenlik yapıyor ve öğretmenlik faaliyetlerinin yanı sıra kendini sığınmacıların entegrasyonuna da adanmış.

Özkan Bey, bu projedeki rolünüz nedir?

Tahsin Özkan: Millî Eğitim Bakanlığı bu projeler için gıda ve ulaşım gibi çeşitli destekler sağlıyor ve biz gerçekten her şeyi yerinde çok başarılı bir şekilde uyguladık. Amacımız bölgemizdeki tüm Suriyeli kız çocuklarına ulaşarak onları meslek lisesine gitmelerini teşvik etmek. Önce toplumdaki tüm idari kademelerle görüşmeler yaptık ve daha sonra Suriyeli aileleri ziyaret ettik. Ailelerle yapılan görüşmelerde çok ikna edici olmak zorundaydık, ama gerçekten tüm çabalarımıza değdi.

Öğretmen olarak çeşitli görevleriniz var ve ayrıca gönüllü olarak çalışıyorsunuz. İkisi bir araya nasıl sığıyor? Gününüz 24 saatten daha mı uzun?

Tahsin Özkan: Türkiye'de okullar 3 farklı zaman modeli şeklinde eğitim veriyor. Sabahtan öğlene, öğlen-den akşama veya sabahtan saat 15:00'e kadar. Gönüllü olarak da çalıştığım için sabahtan öğlene kadar okuldaydım. Bu yıl, meslektaşlarım ve ben geçici özel izin alarak 21 gün boyunca sahadaydık. Okul zorunluluğu olmayan yaşı büyük gençlere de ulaşabildik. Ek kurslar sunduk ve böylece daha önce tecrübeleri olan mesleklerle yeniden başlayabildiler. Bütün bunlar elbette biz öğretmenler için ek bir yükür, fakat yine de seve seve yapıyoruz.

Kişisel motivasyonunuz nedir?

Tahsin Özkan: Okulumuzdan toplam 15 öğretmenle bu konuda çalışıyoruz. Bunun için ek bir para almasak bile, çok tatmin edici bir çalışma. Çok şey öğrendik, çok şey kurduk ve Suriyeli çocuklara bir gelecek sağlamak istiyoruz. Ayrıca Türk ile Suriye kültürü arasında ilişkiler kurmak için gönüllü olarak yaptığım çalışmalarda öğretmen olarak yaptığımın ötesine geçmek beni mutlu ediyor.

Birlikte yaşamak ve birlikte çalışmak: Genç sığınmacıların mesleki eğitim ve öğretime dâhil edilmesi için eğitim programı

Program coğrafi olarak Türkiye'nin güneyinde Suriye ile olan sınır bölgesine odaklanıyor. Proje kapsamında şu anda yaklaşık 450 genç çıraklık eğitimini tamamlıyor. Tüm öğrencilerin engel olmadan okula gidebilmeleri için öncelikle işleyen bir **altyapının** kurulması gerekiyordu: Program ise malzeme, giyim, gıda ve ulaşımı finanse ediyordu. Korona salgını sırasında eğitime sanal olarak katılabilmeleri için öğrencilere tablet de verildi. Programın önemli bir unsuru da mesleki eğitimin değerine yönelik **farkındalığı** ve meslek eğitimine verilen önemi artırmaktır. Özellikle amaç Suriyeli ailelere yoğun kişisel görüşmelerle mesleki eğitimin tanıtımını yapmaktı. Programda sosyal **entegrasyon** da özellikle önemli bir diğer faktör. Eğitim programları, Türk ve Suriyeli gençlerin aynı öğrenme olanaklarına birlikte katılacak şekilde özel olarak tasarlanmıştır. Mesleki derslerin yanı sıra spor, sanat ve müzik de büyük rağbet görüyor: Gençler birlikte konserler düzenliyor, boş alanları yaratıcı bir şekilde yeniden tasarlıyor ve yarışmalar düzenliyor.

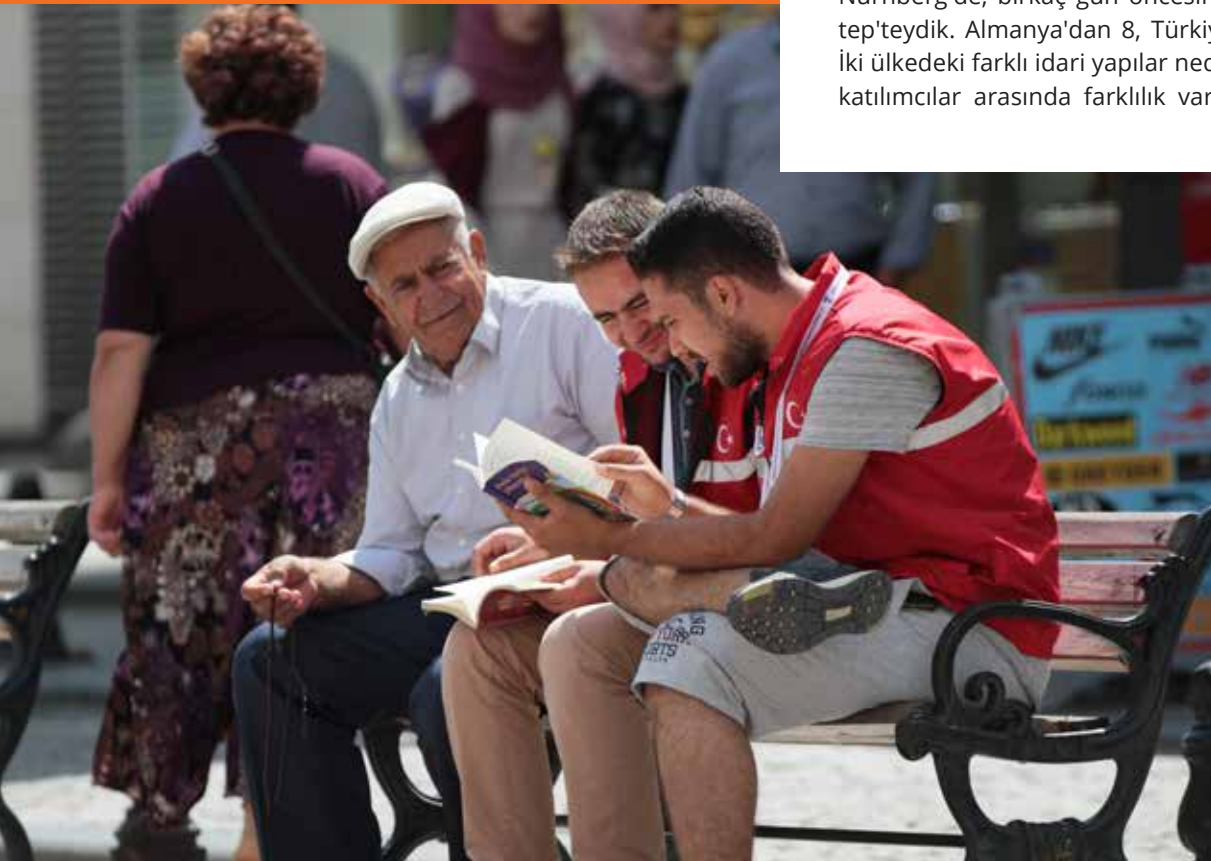
“Birbirimizden o kadar da farklı değiliz”

Gençlik ve Spor Bakanlığında Şükran Yalçın ve BAG EJSA'dan Hans Steimle ile röportaj

Milyonlarca insan Suriye'deki savaştan komşu ülke Türkiye'ye sığındı. Çoğu kalacak. Bu da Türk toplumunun nasıl uyumlu bir parçası olabilecekleri sorusunu gündeme getiriyor. Yine burada da gönüllülük konusu önemli bir rol oynuyor. Türk ve Alman uzmanlar bu konuda Gaziantep'te durumu yerinde gördü. Türkiye Gençlik ve Spor Bakanlığında Şükran Yalçın ve BAG Evangelische Jugendsozialarbeit Hans Steimle deneyimlerini paylaşıyor.

Şükran, Hans, siz Gaziantep ve Nürnberg'de uyum ve kapsayıcılık konusunda birlikte bir Türk-Alman uzman değişimi programı gerçekleştirdiniz. Bu çalışmanın arka planı hakkında birkaç şey söyleyebilir misiniz?

Şükran Yalçın: Uzman değişimi programı, 1994 yılından beri varlığını sürdüren Türk-Alman Karma Uzman Komisyonu tarafından oluşturulmuştur. Komisyon toplantılarında gençlik alanında yapılacak ortak faaliyetler hakkında karar verilir. Kasım ayında Nürnberg'de, birkaç gün öncesine kadar da Gaziantep'teydik. Almanya'dan 8, Türkiye'den 9 kişi katıldı. İki ülkedeki farklı idari yapılar nedeniyle, heyetlerdeki katılımcılar arasında farklılık var. Türkiye tarafında,

örneğin Gençlik ve Spor Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığının yanı sıra hala nispeten genç olan bir kurumumuz olan Göç İdaresi Başkanlığı da yer aldı. Alman tarafında ise ağırlıklı STK'lar katıldı.

Hans Steimle: Uzman değişimi programının planlaması Aralık 2019'da başladı. Görüşmeler aslında 2020 baharında gerçekleşmesi gerekiyordu ancak korona salgını nedeniyle yapamadık. Daha sonra 2020 sonbahara erteledik ve bu tarihi de ertelemek zorunda kaldığımız için çok üzüldük. Bu nedenle uzman programının nihayet gerçekleşebildiği için hepimiz çok mutluyuz. Uzun ve titiz planlama sürecinin toplantılarımızın çok başarılı geçmesine büyük katkıda bulunduğunu söyleyebiliriz.

Haritaya baktığımızda, Gaziantep'in Suriye sınırına yakın olduğunu görüyoruz. Sığınmacılar ve göç konularının uzman değişimi programınızda önemli bir rol oynadığını düşünüyorum.

Şükran Yalçın: Evet, tam da bu yüzden bu şehri seçtik. Gaziantep'te sığınmacı sayısı gerçekten de çok faz-

la. Sokakta her yerde Arapça duyabilirsiniz. Sığınmacıların yerleştiği Türk şehirleri listesinde Gaziantep, İstanbul'un hemen arkasında ikinci sırada yer alıyor. Sığınmacıların durumuyla ilgilenen projeleri yerinde ziyaret etmek ve yöre halkıyla konuşmak istedik.

Gaziantep'te kaç Suriyeli sığınmacı yaşıyor?

Hans Steimle: Almanya Göç ve Sığınmacılar Başkanlığı olan BAMF'dan aldığım rakam 459.000. Bu aslında 2 milyonluk bir şehir için oldukça fazla. İstanbul'da 533.000 sığınmacı var. Bu gezi sırasında Gaziantep ve Suriye ortak bir kültür bölgesinin parçası olduğunu ve bu da sığınmacıların oraya yerleşmelerini kolaylaştırdığını öğrendim. Sınır yaklaşık 50 kilometre, sınırdan da Halep 50 kilometre mesafede. Stuttgart ve Ulm arası kadar. Ben bu iki şehrin ortasında yaşıyorum ve tabiri caizse tam sınırda yaşıyorum.

Gaziantep halkı şehirlerindeki çok sayıdaki sığınmacı konusunda ne diyor? Almanya'da 2015 ve 2016'da çok fazla yardımseverlik yaşadık, aynı zamanda ırkçı saldırılar da oldu.

Hans Steimle: Şehri çok hoşgörülü ve çok yönlü buldum. Ama tabii ki bize zorluklardan da bahsedildi. Bu zorluklar özellikle örneğin konut, okul, eğitim ve iş konularında yaşanıyor. Ve tabii ki, "Bunun üstesinden gelebilecek miyiz?" sorusu ortaya çıkıyor. Suriyeli sığınmacılar Türkiye'ye 2011'den beri geliyor, Almanya'da geldiklerinden çok önce. Başlangıçta, bu insani bir acil durum olarak görüldü, insanlar çadır kentlerde barındırıldı ve sadece temel ihtiyaçlar sağlandı. Şimdi sık sık uyumdan bahsedildiğine göre birçoğunun kalacağı varsayılıyor.

Şükran Yalçın: Evet, ancak entegrasyon terimini kullanmayı tercih etmiyoruz çünkü asimilasyonla ilişkilendiriyoruz. Ama biz kimseyi asimile etmek istemiyoruz. Bunun yerine "sosyal uyum" terimini kullanıyoruz.

Almanya ve Türkiye arasında sığınmacılar ile ilgili çalışmalar konusunda önemli farklılıklar var mı?

Şükran Yalçın: Türkiye'de durum birkaç yıldır değişiyor. Eskiden kendimizi bir geçiş ülkesi olarak görürdük. Suriyeli sığınmacılar 2011'de geldiklerinde ya kendi ülkelerine döneceklerini ya da başka ülkelere geçeceklerini düşünmüştük. Onlara geçici misafir olarak baktık, mülteci kamplarına yerleştirdik, yiyecek ve hijyenle ilgilendik. Yavaş yavaş, birçoğunun kalıcı olduğu fikri hâkim oldu. Bu daha sonra eğitim ve Türkçe öğrenme konularını beraberinde getirdi. Türk toplumuna uyum sağlamalarını nasıl sağlayabiliriz? Bu zor bir durum, çünkü birçoğu iyi bir eğitime sahip

değil ve birçok kız çocuğu 14 yaşında evlendiriliyor ve çoğu zaman okula gönderilmemelerinin nedenlerinden de biri bu. Aileleri ikna etmeye öğretmenleri göndermeye çalışıyoruz.

Durumu iyileştirmek için Gençlik ve Spor Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı ve Göç İdaresi Başkanlığı olarak işbirliği içinde hareket ediyoruz. Merkezi idaresi olan bir devletiz, esas olarak aktif olan devlet kurumlarıdır. Nürnberg'de daha ziyade STK'ların işin içinde olduğunu gördük.

Hans Steimle: 2015'te Balkan rotası üzerinden bize çok sayıda sığınmacı geldiğinde, birçok insan yardım etmek için gönüllü oldu, ancak durumun bizi aştığına karşı uyarın veya ırkçı argümanlarla her türlü göçü reddeden sesler de vardı. Ancak detaycı sistemimizle durumu oldukça iyi yönetiyoruz. Özellikle konaklama imkânları, Almanca öğrenme ve mesleki eğitim için geçerlidir ancak eğitimin her zaman işten öncelikli olduğu kesin. Yine de şu husus unutulmamalıdır: 2015'te bize neredeyse 1 milyon insan geldi, Türkiye 5,5 ila 6 milyon sığınmacı kabul etti ve Türkiye ile Almanya'nın nüfusu neredeyse aynı. Devlet bu durum karşısında harekete geçti ve Almanya'dan bildiğimiz benzer yapılar oluşturdu. GİZ'in desteğiyle, gençleri okula gitmeye teşvik etmek için sosyal yardım çalışmaları da var.

Şükran, STK'lar konusunu gündeme getirdin. Sonbaharda, Türk-Alman Uzman Günü sempozyumunda gönüllülük konusu çok ayrıntılı olarak ele alındı. Toplantının sığınmacılarla yapılan çalışmalarında nasıl bir rolü var?

Şükran Yalçın: Nürnberg ziyaretimiz sırasında bu konuda çok ilginç bir sunum gördük. Almanya'da, gönüllüler belli ki önemli bir rol oynuyor. Ama bizde de var. Örneğin Gaziantep'te 22 yaşında ücretsiz çeviri yapan bir Suriyeli ile tanıştık. Önemli bir görevi de çok sayıda gönüllünün bulunduğu devlet gençlik merkezleri üstlenmiş durumda. Ayrıca birçok Suriyelinin de gönüllü çalışmaya katılmak istediğini görüyoruz. Durumlarını iyileştirmek için bir şeyler yapmak istiyorlar. Bu nedenle bir STK'yı da ziyaret ettik.

Hans Steimle: Bu konuya bir husus daha eklemek isterim. Almanya'da, sivil toplumu destekleyen tam zamanlı çalışanlarla son derece profesyonel bir sisteme sahibiz. Türkiye'de "sosyal uyum" aslında devlet çalışmalarına dayanıyor ancak Almanya'daki sisteme yaklaşıyor. Bunun aynı zamanda devletin her şeyi yapamayacağı gerçeğiyle de ilgisi var. Bu arada STK'lar için de durum öyle. Sistem sadece herkes işini yapar-

sa yürür ve elbette gönüllüler de işin içinde. Buna örnek olarak Gaziantep'teki gençlik merkezi gösterilebilir. Haftanın 7 günü, günün 24 saati açık. Böyle bir hizmet sadece gönüllülerle birlikte mümkündür. Türkiye ve Almanya birbirinden o kadar da farklı veya uzak değil.

Çok teşekkür ederim! Eklemek istediğiniz bir şey var mı?

Hans Steimle: Evet, benim için bilgilerin bir değişim programında nasıl hayata geçirildiği çok önemlidir. Bir örnek: Nürnberg'de, BAMF tarafından finanse edilen "kaynak evi" kavramını tanıdık. Bu "kaynak evleri", göçmen derneklerinin çalışmalarının daha da geliştirilmesi için fikirler sağlar. Böyle bir olgunun artık Türkiye'de de kurulması düşünüyor. Üstelik karşılıklı ziyaretler sayesinde, tek seferlik değişimin ötesine geçen, sürdürülebilir, küçük bir ağ oluşturuldu. Bu arada, çeşitlilik konusunu birlikte ele alma düşüncesi zaten ortaya çıkmıştı. Çoğunlukla WhatsApp üzerinden iletişim kuruyoruz. Türkçe versiyonunun harika bir çeviri aracı bile var. Türkçe bir şey yazıyorsunuz ve bize Almanca olarak geliyor. Almancadan Türkçeye olmuyor henüz, bekliyoruz.

Şükran Yalçın Gençlik ve Spor Bakanlığı Uluslararası Organizasyonlar ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğünde görevli.

Hans Steimle Protestan Gençlik Sosyal Çalışmaları BAG EJSA Genel Müdürü.

Sözlük

Anahtar Terimler

“AMT”, yani resmi kurum, başkanlık anlamına gelen bu kelimeyle **gönüllülüğün** geleneksel olarak kamu idaresinde düzenlenen gönüllülük çalışmalarını (dernek yönetim kurulu, fahri mahkeme heyeti üyeleri, belediye başkanı, ilçe temsilciliği vb.) ifade eder gönüllülüğün bağlayıcılığını ve uzun vadeli niteliğinin altını çizer.

Toplumsal katılım veya sivil toplum katılımı terimi, toplumun birlik beraberlik ruhunu ve toplumun refahı için gönüllülüğün önemini vurgulamaktadır. Burada fikir ön plandadır: Demokratik bir toplumun gelecekte de var olabilmesi için, toplumsal katılım önemli bir ön koşuldur.

Gönüllü çalışma anlamına gelen *Freiwilligenarbeit* terimi aslında İngilizce *Volunteering* kelimesinden türemiştir. Gönüllü çalışma özellikle gönüllü olarak yapılan çalışmaların (gönüllülerin sömürülmesi ve fazla çalıştırılmasına karşı koruma) her şeyden önce gönüllü ve kendi isteğiyle yapıldığını vurgulamaktadır.

Gönüllü hizmetleri yurt içi ve dışında vatandaşlık girişimleridir. Bu tür hizmetler çoğunlukla gençler tarafından yerine getirilmekte ve eğitim amaçlı eğitim hizmetleri olarak tesis edilmiştir

Somut örneklerle gönüllülük türleri

Siyasi gönüllülük

- » Yerel siyasette görev üstlenme
- » Siyasi parti, birlik, sendikalardaki çalışmalara katılma
- » Gençlik meclisleri, yabancılar veya yaşlılar danışma kurullarında çalışma
- » Yurttaş girişimleri ve sosyal hareketlerde faaliyet, örneğin iklimi koruma konusunda

Sosyal gönüllülük

- » Gençlik çalışmalarında faaliyette bulunma
- » Hasta, yaşlı ve diğer hassas gruplar için çalışma
- » Sığınmacılarla çalışma

Dernek ve birliklerde sorumluluk üstlenme

- » Yönetim kurulu ve yönetimlerde görev üstlenme
- » Spor kulüplerinde antrenörlük
- » Koro veya müzik grubu yöneticiliği
- » THW (Teknik Yardım Kurumu), Kızılhaç Derneği vb. gibi kuruluşlarda ilk yardım kursu gerçekleştirme

Kamu görevi üstlenme

- » Mahkeme jürisi üyeliği, halktan hâkim veya seçim yardımcılığı
- » Okul aile birliği, vesayet
- » Gönüllü itfaiye, THW, kurtarma hizmetleri
- » Müze, kütüphane, yüzme havuzları işletmeye yönelik dernekle

Kendi kendine yardım

- » Öz yönetimli kreş/kuva
- » İşsizler inisiyatifleri
- » AIDS-Yardımları
- » Göçmen örgütleri

Gönüllü Hizmetleri

Almanya'da düzenli gönüllü hizmetleri

- » Gönüllü Sosyal Yıl (FSJ)
- » Ekolojik Sosyal Yıl (FÖJ)
- » Kültürel Sosyal Yıl
- » Dijital Sosyal Yıl
- » Hayır İşleri Sosyal Yılı
- » Federal Gönüllüler Hizmeti (BFD / BuFDi)

Bu hizmetler,

1. Gençlik Gönüllü Hizmet Kanununda düzenlenmiştir (istisna BFD)
2. Çocuk parası hakkı bulundurmakta
3. Kamu imkânları ile desteklenmektedir

Yurtdışındaki gönüllü hizmetlerinin düzenlenmesi

- » **Avrupa Dayanışma Gönüllüleri (ESK)** Avrupa Birliği "Erasmus+" teşvik programının bir parçası olup bir AB direktifi ile düzenlenmektedir.
- » **Yurtdışında Gönüllü Sosyal veya Ekolojik Yıl (FSJ/FÖJ)**, "Gençlik Gönüllü Hizmetlerinin Destekleme Kanunu" (Gençlik Gönüllü Hizmetleri Kanunu/JFDG) tarafından düzenlenir.
- » **Uluslararası Gençlik Gönüllü Hizmeti (IJFD)**, Federal Aile, Yaşlılar, Kadınlar ve Gençlik Bakanlığının (BMFSFJ) teşvik programıdır. "Uluslararası Gençlik Gönüllü Hizmeti Uygulama Direktifi" ile düzenlenir.
- » **Kulturweit (Kültür çapında)** Federal Dışişleri Bakanlığı tarafından desteklenen ve taşıyıcı olarak Alman UNESCO Komisyonu ile işbirliği içinde yürütülen gönüllü hizmet, Gençlik Gönüllü Hizmetleri Kanunu uyarınca Gönüllü Sosyal Yıl'a (FSJ) dayanmaktadır.
- » **weltwärts ("dünyaya doğru")** Federal Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Bakanlığının (BMZ) kalkınma politikalarıyla ilgili gönüllü hizmetleri için uyguladığı teşvik programıdır. Bu hizmete BMZ'in bir direktifi esas teşkil eder.

Gönüllü hizmetleri (düzenlemeye tabi olmayan, uluslararası)

Düzenlemelere tabi olmayan gönüllü hizmetler özel hukuka dayanan gönüllü hizmetlerdir. Bu hizmetler bir yasal esasa dayanmaz, sadece gönüllüler ile aracılık yapan kuruluş arasında akdedilen özel hukuk sözleşmelerine dayanır. Bunlar genelde kamu imkânlarıyla desteklenmez. Diğer düzenli gönüllü hizmetlerin çoğundan farklı olarak düzenlemeye tabi olmayan gönüllü hizmetler her yaştaki katılımcılara açıktır. Ayrıca kısa ve orta vadeli programlar arasında ayırım yapılır. Burada, çeşitli kuruluşlar (hizmetler) tarafından münferit olarak şekillendirilen kısa ve orta vadeli programlar söz konusudur. Bu kapsamda, örneğin yurt dışı gönüllü hizmeti ve orta vadeli gönüllü hizmetler yer alır.

Künye

Yayıncı:

IJAB – Fachstelle für Internationale Jugendarbeit
der Bundesrepublik Deutschland e. V.
Godesberger Allee 142-148
D-53175 Bonn
Tel.: +49 (0)228-95 06-0
Fax: +49 (0)228-95 06-199
www.ijab.de

Sorumlu:

Marie-Luise Dreber

Almanca kaynak metin editörleri:

Dr. Anneli Starzinger, MoMeCo
Verena Münsberg, text&event
Christiane Reinholz-Asolli, IJAB
Christian Herrmann, IJAB

Türkçe çeviri:

İlknur Yardım – Serdar Çelik

Tasarım:

blickpunkt x, Köln

Fotoğraflar:

Uluslararası Damla Gönüllüleri Derneği (S. 1, 3, 5, 9, 11, 14/oben, 15, 16, 23, 25, 26, 27, 28, 29/oben, 30, 31/oben, 32, 33, 35, 38, 39, 40, 42/oben); Ministerium für Jugend und Sport (S. 7, 8, 19, 31/ unten); Hans Steimle (S. 42); Şükran Yalçın (S. 41, 42/unten links); Diakonisches Werk Württemberg (S. 14/unten); privat (S. 29/ unten, 42/unten rechts); THW (S. 13, 20); Mersin International Activities Group (S. 17, 34, 37)

Aralık 2021

“Türkiye ve Almanya’da Gönüllülük, Gönüllü Çalışma ve Yaygın Eğitim” başlıklı Uzman Günü IJAB tarafından ve BAG EJSa ile Gençlik ve Spor Bakanlığı işbirliği ile gerçekleştirilmiştir.

Destegi ile

Bundesministerium
für Familie, Senioren, Frauen
und Jugend

İşbirliği ile

Fachstelle für Internationale Jugendarbeit
der Bundesrepublik Deutschland e.V.